

25. OKTOOBER 2024. A.

HAAPSALU LINNA ARENGUKAVA

2023-2036

HAAPSALU LINNAVALITSUS
POSTI 34, 90504 HAAPSALU

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
Arengukava ülesehitus	4
Ajalugu	4
Üldinfo	6
HAAPSALU LINNA VISIOON, MISSIOON JA STRATEEGILISED EESMÄRGID	10
VISIOON	10
MISSIOON	10
STRATEEGILISED EESMÄRGID	10
1. VALITSEMINE	12
1.1. Valdkond – valitsemine	12
1.1.1. Olukorra kirjeldus	12
1.1.2. Arenguvajadused	16
1.2. Valdkond – turvalisus	17
1.2.1. Olukorra kirjeldus	17
1.2.2. Arenguvajadused	17
2. HARIDUS, HUVIHARIDUS JA NOORSOOTÖÖ	18
2.1. Valdkond – alusharidus	18
2.1.1. Olukorra kirjeldus	18
2.1.2. Arenguvajadused	18
2.2. Valdkond – üldharidus	20
2.2.1. Olukorra kirjeldus	20
2.2.2. Arenguvajadused	20
2.3. Valdkond – kutse- ja kõrgharidus	22
2.3.1. Olukorra kirjeldus	22
2.3.2. Arenguvajadused	22
2.4. Valdkond – huviharidus (sh elukestev õpe)	23
2.4.1. Olukorra kirjeldus	23
2.4.2. Arenguvajadused	23
2.5. Valdkond – noorsootöö	24
2.5.1. Olukorra kirjeldus	24
2.5.2. Arenguvajadused	24
3. KULTUUR, LIIKUMISHARRASTUS JA SPORT, TURISM, KOGUKONNATÖÖ	25
3.1. Valdkond – kultuur	25
3.1.1. Olukorra kirjeldus	25
3.1.2. Arenguvajadused	28
3.2. Valdkond – liikumisharrastus ja sport	30
3.2.1. Olukorra kirjeldus	30
3.2.2. Arenguvajadused	34
3.3. Valdkond – turism	35
3.3.1. Olukorra kirjeldus	35
3.3.2. Arenguvajadused	38
3.4. Valdkond – kogukonnatöö	40
3.4.1. Olukorra kirjeldus	40
3.4.2. Arenguvajadused	40
4. SOTSIAALNE KAITSE JA TERVISHOID	41
4.1. Valdkond – sotsiaaltoetused	41

4.1.1. Olukorra kirjeldus	41
4.1.2. Arenguvajadused	45
4.2. Valdkond – tervishoiuteenus	46
4.2.1. Olukorra kirjeldus	46
4.2.2. Arenguvajadused	47
5. LOODUSKESKKOND	48
4.1. Valdkond – veekeskkond	48
4.1.1. Olukorra kirjeldus	48
5.1.2. Arenguvajadused	49
4.2. Valdkond – rohealad (haljasalad, pargid jmt)	51
5.2.1. Olukorra kirjeldus	51
5.2.2. Arenguvajadused	51
5.3. Valdkond – looduslikud ja poollooduslikud alad	53
5.3.1. Olukorra kirjeldus	53
5.3.2. Arenguvajadused	53
6. KESKKONNAKAITSE	54
7.1. Valdkond – heitveekäitlus	54
7.1.1. Olukorra kirjeldus	54
6.1.2. Arenguvajadused	54
6.2. Valdkond – jäätmekäitlus	56
6.2.1. Olukorra kirjeldus	56
6.2.2. Arenguvajadused	58
7. TEHISKESKKOND	59
7.1. Valdkond – teed ja tänavad	59
8.1.1. Olukorra kirjeldus	59
8.1.2. Arenguvajadused	60
7.2. Valdkond – ühistransport	62
7.2.1. Olukorra kirjeldus	62
7.2.2. Arenguvajadused	63
7.3. Valdkond – tänavavalgustus	64
7.3.1. Olukorra kirjeldus	64
7.3.2. Arenguvajadused	64
7.4. Valdkond – elamu- ja kommunaalmajandus	65
7.4.1. Olukorra kirjeldus	65
7.4.2. Arenguvajadused	66
7.5. Valdkond – muinsuskaitse- ja pärandkultuuriobjektid	67
7.5.1. Olukorra kirjeldus	67
7.5.2. Arenguvajadused	67
7.6. Valdkond – kohalik põhivõrk	68
7.6.1. Olukorra kirjeldus	68
7.6.2. Arenguvajadused	68
8. ETTEVÕTLUSKESKKOND	69
8.1.1. Olukorra kirjeldus	69
8.1.2. Arenguvajadused	73
ARENGUKAVA MÕÕDIKUD JA SEIRE	75
KOOSTÖÖPARTNERID	78
KASUTATUD KIRJANDUS JA MATERJALID	79
Lisa. HAAPSALU LINNA ARENGUKAVA TEGEVUSKAVA	80

SISSEJUHATUS

Haapsalu linna arengukava on dokument, milles on omavalitsusüksuse Haapsalu linn tegevusvaldkondade ülevaated, pikemaajalise tegevuse kavandamise ning edasise arengu suunad ja eelistused.

Arengukava ülesehitus

Visioon – organisatsiooni pikaajaline eesmärk.

Missioon – peamised vahendid eesmärgi saavutamiseks.

Strateegilised eesmärgid – pikaajalised arenguprioriteedid ja -eesmärgid valdkondades.

Olukorra kirjeldused – valdkondade struktuuri ja seisukorra kaardistamine ja kirjeldamine.

Arenguvajadused – lähtuvalt olukorra kirjeldustest ja strateegilisest eesmärgist.

Tegevuskava (arengukava lisa) – vastavalt arenguvajadustele kavandatud tegevused 4 aastaks, mis on vajalikud strateegilise eesmärgini jõudmiseks.

Temaatiliselt jaguneb arengukava kaheksaks üldvaldkonnaks, millest igaühele on seatud strateegiline eesmärk. Üldvaldkonnad jagunevad tegevusvaldkondadeks. Iga tegevusvaldkonna olukord on ära kirjeldatud, välja on toodud arenguvajadused ja koostatud on tegevuskava strateegilise eesmärgini jõudmiseks.

Arengukava põhifunktsioon on kohaliku omavalitsuse eelarve suunamine. Seega on arengukava aluseks linna eelarvestrateegia ja eelarve koostamisele, samuti investeeringute kavandamisele ning nende tarbeks rahaliste ja muude vahendite taotlemisele, samuti laenude võtmisele. Arengukava on aluseks ka kohaliku omavalitsuse eelarveväliste lisaressursside hankimisele projektide kaudu ning näitab välise toetuse vajadust ning tõenäolisi allikaid. Arengukava on lisarahastuse taotlejale loomulik abivahend, mis loob taotlejale paremad eeldused konkureerimiseks lisarahastuse taotlemisel.

Haapsalu linna arengukava käsitleb ajaperioodi 2023–2036, kuna varalised kohustused on Haapsalu linnal planeeritud 2036. aastani.

Ajalugu

Haapsalu linn asutati 1279. aastal, kui Saare-Lääne piiskop – tollase Saaremaast, Läänemaast ja väiksemaist saartest koosnenud kirikuriigi pea – andis sellele paigale linnaõigused. Ta on üks Eesti üheksast keskajal asutatud linnast. Haapsalu oli ligi 300 aastat Saare-Lääne piiskopkonna keskus. Haapsalu raadi on kirjalikult esmakordselt mainitud 1420. Liivi sõjas (1558–1583) hävis kogu linna hoonestus, v.a kolm maja. 1584. a kinnitas Rootsi kuningas Haapsalu linna vanad privileegid. 1628 ostis Haapsalu koos linna ja linnusega Rootsi riigimarssal krahv Jakob De la Gardie, kes moodustas oma valdustest krahvkonna. Linnas asus võimu teostama krahv De la Gardie määratud asehaldur ja lossikohus. 1655. a taastati bürgermeistri amet ja raad. Põhjasõja järgselt juhtisid linna kohtufoogt ja kaks raehärrat. 1740. a taastati bürgermeistri amet.

Seoses asehalduskorra kehtestamisega 1783. a muutus linna valitsemine. Kaotati kohtufoogti amet ja selle asemel määrati linnas korda hoidma riigi palgal olev ja raest sõltumatu linnafoogt. Rae koosseisu suurendati, nüüd oli seal kaks bürgermeistrit ja neli raehärrat ning neid ametikohti hakati täitma linna kodanike poolt valimiste teel. Lisaks loodi linnapea ametikoht. Kõik 12 maakonna(kreisi)keskust, sh Haapsalu, said linnaõigused. 18. saj viimasel veerandil ehitati suuremad riiklikud ja kommunaalhooned – kohtumaja, tollimaja, raekoda (1775), kivist magasinid ja kasarmud, mis olid linnapildi olulised koostisosad. 1877. a linnaseaduse alusel tuli valida linnavolikogu ja moodustada linnavalitsus eesotsas linnapeaga. Senised magistraadid jäid kuni 1889. aastani tegutsema linnakohtuna. 1892. a 11. juunil

jõustus Eestis samaaegselt muude Vene riigi aladega uus linnaseadus, mis mõningate hilisemate muudatustega kehtis 1. maini 1938. Linnaomavalitsus koosnes linnavolikogust ja linnavalitsusest. Haapsalu tähtsus oli juba Rootsi riigi alla minnes järk-järgult vähenenud. Linnakese allakäik kestis kuni 19. sajandini, mil Haapsalu hakkas kujunema kuurortlinnaks. 1825. a ehitati Haapsallu dr C. A. Hunniuse eestvedamisel Eesti esimene vesi-mudaravila.

17. sajandi 90ndail aastail arvatakse Haapsalus elanud olevat umbes 600 inimest. 1700. aastal alanud Põhjasõda muutis tunduvalt senist Euroopa kaarti. Muutused jõudsid ka Haapsalu linnakesse. Sõda otseselt linna ei puudutanud, küll aga nälg ja katk. Aegamööda elanikkond taastus. 1731. aastal elas linnas juba ligi 300 inimest. Kuni 1737. aastani juhtis Haapsalu linna kohtufoogt koos kahe raehärraga. 1740. aastal taastati Haapsalus bürgermeistri amet. Selleks sai senine kohtufoogt Johann Tobias Jencken. Kuni 1784. aastani koosnes magistraat viiest liikmest. Bürgermeistri ja kohtufoogti kõrval olid ametis kolm raehärrat. 1796. aasta Balti provintside valitsemine muudeti sarnaseks Venemaa omaga. Linnade valitsemiseks loodi senise rae asemele linnaduumad. Suurendati maakondade arvu. Haapsalu sai maakonna- ehk kreisilinnaks. 1797. aastal kaotati asehalduskord ja taastati magistraadid, kuid need kaotasid üha enam otsustusõigust. 18. sajandi lõpul läks linnas lahti ehitusbuum. Rajati muu seas ka suuremad riiklikud hooned – kohtumaja, tollimaja ja raekoda. 19. sajandi teisel veerandil algas Haapsalu kui mudaravi- ja suvituslinna võidukäik.

Pärast piiskopkonna keskuse kui administratiivselt ja poliitiliselt olulise rolli kadumist virelev väike provintsilinnake oli leidnud oma nišši. Juba 19. saj keskel loeti Haapsalut esmajärguliseks vene kuurordiks. 1905. aastal avati Keila-Haapsalu raudteeliin. (1920. aastail pikendati raudtee Rohuküla sadamani. 1994. a. suleti raudteetrass rongiliikluseks kuni Riisipereni.) Kardinaalsed muutused tõi kaasa Esimene maailmasõda ja riigipöörded Venemaal. 21. veebruaril 1918. jõudsid Haapsallu Saksa väed. Kõrgemat võimu hakkas teostama saksa sõjaväeline administratsioon. Taastati keisririigiaegsed omavalitsused, kuid nende valitavuse printsiip kaotati. Okupatsioonivõimude poolt nimetati ametisse linnapead ning nende nõuandjad — beiratid.

Haapsalu linnavalitsus moodustati kohaliku ortskomando käsul 18. märtsil 1918. Linnavolikogud saksa okupatsiooni ajal ei tegutsenud. Peale okupatsioonivägede lahkumist tuli endine linnavolikogu uuesti kokku 14. novembril 1918. 1920. a vastuvõetud põhiseaduse järgi oli omavalitsuse ülesandeks valitsemise teostamine kohtadel. Linnavalitsuse tegevuse lähema korraldamise aluseks oli keisririigi ajast pärinev 1892. a (1915. a väljaanne) linnaseadus. Mõningates paragrahvides tehtud muudatustega kehtis mainitud linnaseadus kuni 1. maini 1938, mil kehtestati uus linnaseadus. Linnaomavalitsus koosnes linnavolikogust ja linnavalitsusest. Linnavolikogu oli linnavalitsuse kõrgemaks juhtivaks ning linnavalitsus täidesaatvaks organiks. Linnavolikogu valis linna elanikkond.

Linnavalitsus tegutses kuni Töörahva Saadikute Nõukogu Täitevkomitee moodustamiseni 1941. a. Samal aastal Saksa okupatsiooni võimud moodustasid Eesti Omavalitsuse, mis omakorda kinnitas ametisse Haapsalu linnapea. Nõukogude võimu kehtestamisega vastavalt Nõukogude Liidu konstitutsioonile sai valitsemisorganiks Töörahva Saadikute Nõukogu ja selle täitevkomitee. 26. septembril 1991. aastal Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Presiidiumi Seadlusega omistati Haapsalu linnale omavalitsuslik staatus. Linna seadusandlikuks organiks sai linnavolikogu ja täidesaatvaks organiks linnavalitsus.

Haapsalut ümbritses 2016. aastani 13,5 km maismaapiiriga Ridala vald, mis kattus Ridala kirikukihelkonna territooriumiga. Ridala kirikukihelkond (saksa Kirchspiel Roethel in Wiek) rajati arvatavasti aastail 1220–1230. Enne seda moodustas Ridala kirikukihelkonna ala osa Ridala muinaskihelkonna territooriumist (esmamainimine aastast 1215). Kihelkonnakirik oli Ridala Püha

Maarja-Magdaleena kirik. Ridala kihelkonnas paiknes 18 mõisat – 1 kirikumõis, 11 rüütlimõisast peamõisat koos 5 kõrvalmõisaga ning 1 poolmõis ja 3 karjamõisat.

Ridala vald moodustati 7. oktoobril 1938 Eesti Vabariigi presidendi otsusega senise Sinalepa valla maa-alast; senise Martna valla Haeska küla piirkonnast; senise Võnnu valla Saanika, Uneste ja Litu külade piirkonnast; senise Asuküla valla Varni küla ja Tauksi saare maa-aladest. 13. septembril 1945 moodustati praeguse Ridala valla territooriumil Asuküla, Võnnu, Ridala ja Tuuru külanõukogud. 17. juunil 1954 ühendati Võnnu ja Asuküla Ahli külanõukoguks (Ahli k/n koosseisu kuulusid mh ka Panfilovka (Paralepa) ja Uuemõisa), keskusega Haapsalu linnas ning Ridala ja Tuuru Ridala külanõukoguks, keskusega Käpla külas. 1977. aastal oli suur külade ja külanõukogude liitmine, mille tulemusena liideti 4 külanõukogu üheks Ridala külanõukoguks keskusega Haapsalus. Ridala valla omavalitsuslik staatus taastati 12. detsembril 1991. aastal Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Presiidiumi Seadlusega omistati Ridala vallale omavalitsuslik staatus. Valla seadusandlikuks organiks sai vallavolikogu ja täidesaatvaks organiks vallavalitsus.

15. oktoobril 2017. aastal toimunud kohalike omavalitsuste valimistega ühinesid Haapsalu linn ja Ridala vald haldusterritooriaalselt üheks omavalitsuseks nimega Haapsalu linn. Ühinemisleping allkirjastati 27. detsembril 2016. Haapsalu linna seadusandlik organ on linnavolikogu ja täidesaatev organ linnavalitsus.

Üldinfo

Haapsalu linn asub Lääne-Eestis Läänemere rannikul umbes 100 km kaugusel pealinnast Tallinnast. Haapsalu on kolmest küljest merega piiratud 271,82 km² suurune linn. Haapsalu linna territooriumil asub 1 linn, 2 alevikku ja 56 küla. Linna koosseisu kuulub ka 78 saart ja laidu, millest suurim on Tauksi (2,5 km²) ja ainsana asustatud Hobulaid (0,75 km²). Haapsalu toimepiirkonna (varem eraldi Haapsalu linn ja Ridala vald) keskuslinn Haapsalu on ühtlasi ka maakondlik keskus.

1. septembri 2024. aasta seisuga elab omavalitsuses Haapsalu linn 12 857 inimest. Haapsalu elanike keskmine vanus on 46,30 aastat.

Endises Ridala vallas on arvukalt suhteliselt väikese elanike arvuga külasid, mille igapäevaelu on koondunud lähima seltsimaja või teeninduskeskuse¹ ümber. Teenuste kättesaadavuse tagamiseks külates ei ole arengudokumentides kirjeldatud iga küla eraldi, vaid kogumina. Sellest tulenevalt on Haapsalu linna endise Ridala valla piirkond jagatud seitsmeks paikkonnaks².

¹ Teeninduskeskused on endised majandikeskused ja teised väikekeskused, mis ei ole piisavalt suured toimimaks tõmbekeskusena ning olulise töökohtade pakkujana oma tagamaale, kuid mille roll erinevate teenuste pakkumisel ja asustuse sõlmkohana on siiski olemas.

² Paikkond on Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020 järgi asustussüsteemi esmane (alama astme) funktsionaalselt terviklik või ühtne koostisosa, mille moodustab asustusüksus või nende grupp. Sarnases tähenduses kasutatakse ka terminit „kant“.

Tabel 1. Asulad paikkondades

PAIKKOND	ASULATE ARV	ASULAD
Asuküla	12	Kiviküla, Koheri, Kolu, Metsaküla, Mäeküla, Mägari, Pusku, Sepaküla, Suure-Ahli, Tanska, Varni, Väike-Ahli külad
Haeska	1	Haeska küla
Paralepa	5	Hobulaiu, Kiltsi, Nõmme, Rohuküla, Valgevälja külad
Parila	11	Jõõdre, Kolila, Lannuste, Liivaküla, Litu, Lõbe, Parila, Saanika, Uneste, Viikla, Vätse külad
Sinalepa	14	Allika, Ammuta, Emmuvere, Kaevere, Kiideva, Koidu, Käpla, Panga, Puiatu, Puise, Põgari-Sassi, Saardu, Sinalepa, Tuuru külad
Uuemõisa	3	Herjava, Kadaka, Uuemõisa külad
Võnnu	10	Aamse, Erja, Espre, Kabrametsa, Laheva, Rohense, Rummu, Tammiku, Võnnu, Üsse külad
KOKKU	56	

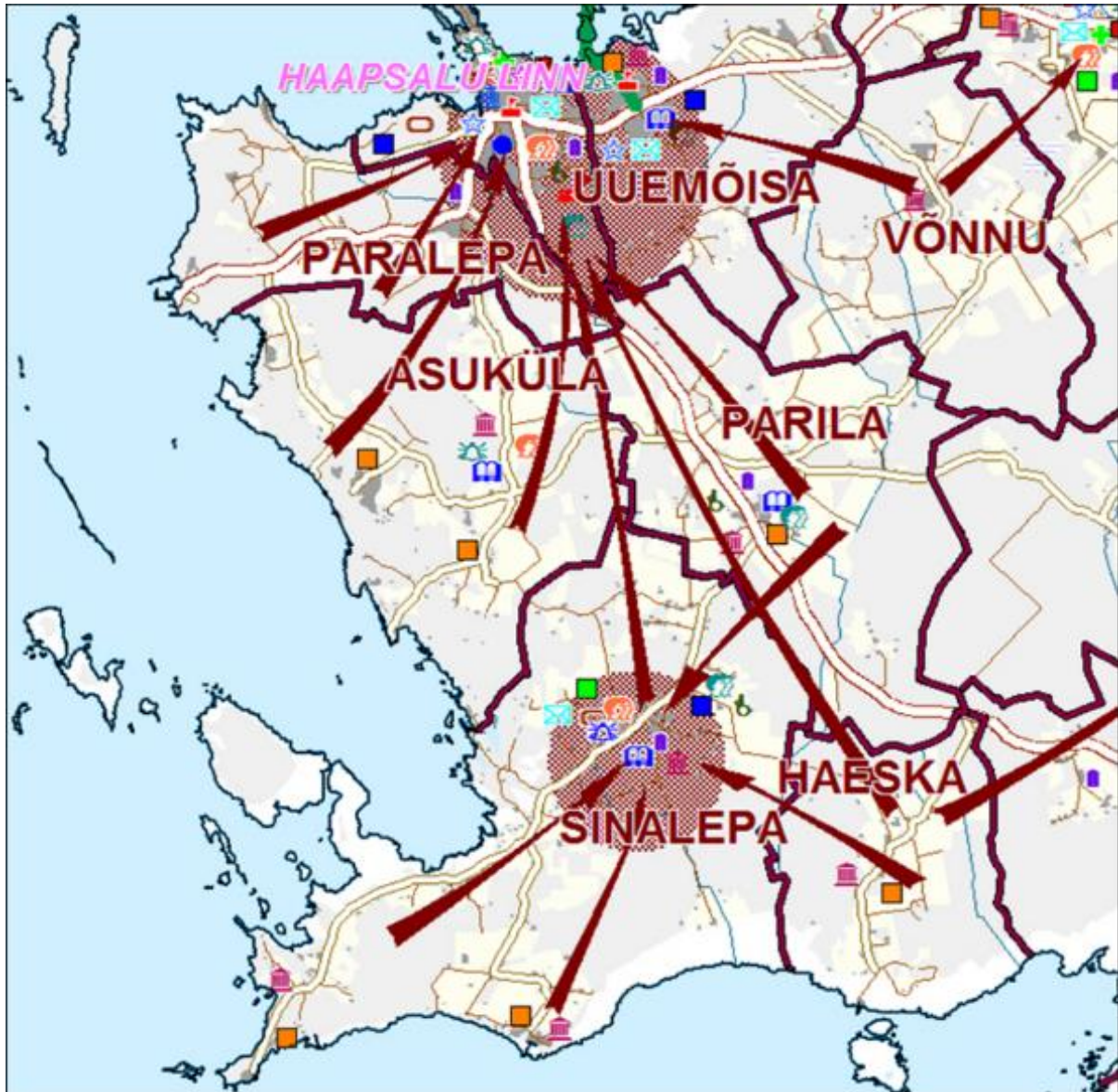
Allikas: Rahvastikuregister

Tabel 2. Paikkonna elanike arv (seisuga 1. juuni 2022)

Vanusegrupp	Haapsalu linn	Asuküla	Haeska	Paralepa	Parila	Sinalepa	Uuemõisa	Võnnu	Kokku
0 kuni 10	847	73	8	66	47	67	189	14	1321
11 kuni 20	944	48	9	70	53	68	174	21	1393
21 kuni 30	678	30	10	42	40	68	133	26	1035
31 kuni 40	1037	73	11	73	52	66	193	14	1525
41 kuni 50	1068	62	10	96	49	80	199	34	1612
51 kuni 60	1279	74	13	71	61	81	178	32	1810
61 kuni 70	1407	60	9	78	59	83	182	22	1923
71 kuni 80	1123	30	13	38	33	46	94	17	1401
81 kuni 90	652	11	6	15	17	27	41	8	780
91+	99	4	1	4	2	-	5	1	117
KOKKU	9134	465	90	553	413	586	1388	189	12917

Allikas: Rahvastikuregister

Joonis 1. Paikkonnad

Joonisele on kantud Lääne maakonnaplaneeringuga määratletud Haapsalu linna maakondlik keskus³ Haapsalu linnastu, mis moodustub ruumiliselt koostoimivatest Haapsalu linnast, Paralepa ja Uuemõisa alevikust, ja lähikeskus⁴ Panga (Sinalepa) ning paikkonna elanike peamine teenuste tarbimise suund.

³ Maakondlik keskus – keskus, kuhu on koondunud maakonna suurem hulk töökohti ja haridusasutusi, regionaalseid avaliku sektori ja mitmekülgseid erasektori pakutavaid teenuseid. See on keskus, kuhu maakonna elanikud igapäevaselt kõige enam töö- ja haridusalaselt ning teenuste tarbimiseks liiguvad. Maakondlik keskus on ühtlasi ka maakonna suurim ja tähtsaim ühistranspordi sõlmpunkt.

⁴ Lähikeskus – keskus, mis pakub kohaliku keskusega võrreldes suhteliselt väiksemat teenuste hulka, kuid mille roll on oluline üksikute kodulähedaste teenuste pakkumisel. Lähikeskuse jätkusuutliku toimimise eelduseks on kohaliku keskuse lähedus või head otseühendused mõistliku ajakuluga Haapsalu linnastusse.

HAAPSALU LINN

--- Halduspiir

0 1 2 3 4 5 km

HAAPSALU LINNA VISIOON, MISSIOON JA STRATEEGILISED EESMÄRGID

VISIOON

Haapsalu linn on aastal 2036 arenenud sotsiaalse ja tehnilise taristuga, moodsa elukeskkonnaga keskkonnasõbralik ja pereväärtusi hoidev omavalitsus, kus on säilinud miljööväärtuslik linnakeskkond, mitmekesise looduse ja piirkondliku omapäraga maapiirkond ning avalikud teenused on elanikele kodust kättesaadavas kauguses.

MISSIOON

- Teenuste osutamisel lähtutakse elanike vajadustest ja kvaliteedistandarditest.
- Elukvaliteedi parandamisel rakendatakse terviseedenduslikke ja loodussõbralikke meetmeid.
- Tehiskeskonna arendamisel rakendatakse energiasäästlikke meetodeid.
- Maakonna arendamisse panustatakse koostööl põhineva piiriülese ühistegevusega.

STRATEEGILISED EESMÄRGID

1. VALITSEMININE

Haapsalus viiakse eesmärgipäraselt ellu arengudokumentides planeeritud tegevusi, valitsetakse jätkusuutlikult, pakutakse kvaliteetseid teenuseid ja on tagatud turvaline ning keskkonda säästev elukeskkond.

2. HARIDUS

Haapsalu linnas on õpivõimalused valikurohked ja kättesaadavad ning õppeasutuste võrk ja taristu pakuvad kvaliteetset ja kaasavat haridust, kus on nüüdisaegne ja kaasav õpikeskkond ning arvukad võimalused üldharidust toetavate eri huvialade harrastamiseks, kutseoskuste omandamiseks ja elukestvaks õppeks.

3. KULTUUR, LIIKUMISHARRASTUS JA SPORT, TURISM, KOGUKONNATÖÖ

Haapsalu on ajalooline, rikkaliku kultuuripärandi, pikaajaliste küla- ja linnakultuuri traditsioonidega piirkond, kus säilitatakse ajaloolist paikkonna identiteeti olles samaaegselt Lääne-Eesti turismi tõmbekeskuseks aastaringsete kultuurisündmuste ja mitmekülgsede sportimisvõimalustega ühes neid toetava nüüdisaegse taristuga.

4. SOTSIAALNE KAITSE JA TERVISHOID

Haapsalu on mitmekülgsede terviseedenduse võimalustega linn, kus on tagatud kvaliteetne tervishoiuteenus ja toetav sotsiaalhoolekande teenuste võrgustik.

5. LOODUSKESKKOND

Haapsalu on rikkalike ja kaitstud loodusväärtustega atraktiivne mereäärne piirkond, kus on hästi välja arendatud sadamate ja supluskohtade võrk, hästi hoitud ja aktiivseks puhkuseks kasutatavad rohealad ja rohetaristu.

6. KESKKONNAKAITSE

Tõhusalt välja arendatud ja korraldatud heitvee- ja jäätmekäitlus tagab looduskeskkonna säästva kasutamise.

7. TEHISKESKKOND

Haapsalu on nüüdisaegse ökonoomse infrastruktuuriga piirkond, mis tagab kvaliteetse elu- ja ettevõtluskeskkonna säilitades looduse mitmekesisuse ja omapära loodusressursse säästlikult kasutades.

8. ETTEVÕTLUSKESKKOND

Haapsalu infrastruktuur, omavalitsuse poolt pakutavad teenused ja taristu toetavad Haapsallu elama asumist ning tagavad kvaliteetse elu- ja ettevõtluskeskkonna.

1. VALITSEMINE

Strateegiline eesmärk – Haapsalus viiakse eesmärgipäraselt ellu arengudokumentides planeeritud tegevusi, valitsetakse jätkusuutlikult, pakutakse kvaliteetseid teenuseid ja on tagatud turvaline ning keskkonda säästev elukeskkond.

1.1. Valdkond – valitsemine

1.1.1. Olukorra kirjeldus

Haapsalu linnal kui kohalikul omavalitsusel on põhiseaduses sätestatud õigus, võime ja kohustus seaduste alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu, lähtudes linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades linna arengu iseärasusi. Haapsalu linn kui omavalitsus rajaneb riigi territooriumi haldusjaotusel ja teostub demokraatlikult moodustatud esindus- ja võimuorganite kaudu. Samuti täidab Haapsalu linn kui kohalik omavalitsus riiklikke kohustusi, mis tulenevad kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest (lühend KOKS) jt seadustest. Haapsalu linn rajaneb riigi territooriumi haldusjaotusel ja tema ülesanne on muu hulgas korraldada territoriaalplaneerimist.

Linnavolikogu

Haapsalu linna juhitakse Haapsalu linna põhimääruse alusel. Haapsalu linna esinduskogu on 25-liikmeline linnavolikogu. Volikogu juurde on moodustatud järgmised alatised komisjonid: eelarve- ja rahanduskomisjon, planeeringu- ja kommunaalkomisjon, haridus- ja kultuurikomisjon, sotsiaal- ja õiguskomisjon ja revisjonikomisjon.

Linnavalitsus

Täidesaatev organ on linnavalitsus, kuhu kuulub linnapea ja neli aselinnapead. Aselinnapead juhivad järgmisi valdkondi: sotsiaaltöö; haridus ja noorsootöö; kultuur, sport ja kogukonnaelu; ehitus ja linnakeskkond; maa ja planeerimine. Linnakantselei tegevust juhib linnasekretär.

Linnavalitsuse juurde on moodustatud järgmised komisjonid, mille tegevusse on kaasatud vastava valdkonna spetsialiste väljastpoolt linnavalitsust: haridus- ja kultuuritegijate aunimetuse või haridus- ja kultuuripreemia määramise komisjon; noorsootöötajate aunimetuse või preemia määramise komisjon; eluasemekomisjon; spordikomisjon; kultuurikomisjon; liikluskomisjon; sotsiaalkomisjon.

Linna finantsjuhtimise tähtsaim instrument on linnaeelarve, mille koostamine ja menetlemine toimub vastavalt „Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele“.

Külavanemad

Kogukonna kaasamisel otsustusprotsessidesse on riigi ja kohaliku omavalitsuse ametlikult tunnustatud kontaktisik külas (mitme küla peale) külavanem ning linnalises piirkonnas asumivanem, kes valitakse kogukonna poolt viieks aastaks. Külavanemad on järgmistel küladel ja paikkondadel: 1) Haeska küla; 2) Puise ja Põgari-Sassi külad; 3) Kiideva ja Koidu külad; 4) Suure- Ahli, Väike-Ahli, Metsaküla ja Varni külad; 5) Koheri küla; 6) Allika küla; 7) Pusku küla; 8) Kiviküla; 9) Mägari küla; 10) Võnnu ja Rummu küla; 11) Üsse, Tammiku, Laheva küla; 12) Erja ja Kabrametsa küla.

Koostöövõrgustikud

Haapsalu linn osaleb nii linnalistes, maakondlikes, üleriigilistes kui ka rahvusvahelistes koostöövõrgustikes. Koostöövõrgustikud on nii alalised, nt liikmelisus Eesti Linnade ja Valdade Liidus, Läänemaa Turism MTÜ-s ja läbi selle Lääne-Eesti Turism MTÜ-s, Kodukant Läänemaa MTÜ-s, Läänemaa

Rannakalanduse Selts MTÜ-s jt kui ka projektipõhine, nt osalemine erinevates INTERREG projektides ja koostöö sõpruslinnadega.

Sõpruslinnad

Haapsalu sõpruslinnad on Rendsburg (Saksamaa) aastast 1989; Hanko, Haapavesi ja Kärsämäe (Soome) aastast 1992; Ocelbo kommuun (Rootsi) aastast 1995; Haninge (Rootsi) aastast 1998; Loviisa (Soome) aastast 2000; Eskilstuna (Rootsi) ja Rucava vald (Läti) aastast 2001; Uman (Ukraina) aastast 2003; Fundão (Portugal) aastast 2004; Greve in Chianti (Itaalia) aastast 2004; Petlemm (Palestiina Rahvuslik Omavalitsus) aastast 2010; Ogre vald (end. Ikškile linn; Läti) aastast 2016; Kaga linn (Jaapan) aastast 2023.

Tabel 1. Valdkondade osakaal linnaeelarves (2020. a.)

Valdkond	Kulud (EUR)	Osakaal (%)
01 Üldised valitsussektori teenused	1 582 870	5,6
03 Avalik kord ja julgeolek	18 312	0,1
04 Majandus	2 238 855	7,9
05 Keskkonnakaitse	899 573	3,2
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	860 861	3,0
07 Tervishoid	42 103	0,1
08 Vaba aeg, kultuur, religioon	2 457 801	8,6
09 Haridus	17 687 480	62,1%
10 Sotsiaalne kaitse	1 777 253	6,2%
82 Laenumaksed	928 453	3,3%
KOKKU	28 493 561	

Allikas: Statistikaamet

Haapsalu kui maakonna keskus

Lääne maakonda kuulub kolm omavalitsust: Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald ja Vormsi vald. Maakondliku koostöö esmaseks nõ tööriistaks on Sihtasutus Läänemaa. SA Läänemaa kaudu toimub kõigi kolme omavalitsuse koostöös ettevõtluse arendamise toetamine, maakondlike arendusobjektide või ühisürituste toetamine, noorte ettevõtlikkusõpe ja ka maavalitsuse endiste ülesannete, nagu maakondlike aineolümpiaadide ja tunnustusürituste korraldamine, kohaliku omaalgatuse programmi menetlemine, maakonna vapi ja lipu hoidmine jpm. täitmine. SA Läänemaa põhikirjaline ülesanne on olla Lääne maakonna identiteedi edasikandja.

Lääne maakonnaplaneering 2030+ näeb Haapsalu linna nii toimepiirkonna keskusena kui ka maakondliku keskusena.

Maakondlik keskus – keskus, kuhu on koondunud maakonna suurem hulk töökohti ja haridusasutusi, regionaalseid avaliku sektori ja mitmekülgseid erasektori pakutavaid teenuseid. See on keskus, kuhu maakonna elanikud igapäevaselt kõige enam töö- ja haridusalaselt ning teenuste tarbimiseks liiguvad.

Maakondlik keskus on ühtlasi ka maakonna suurim ja tähtsaim ühistranspordi sõlmpunkt. Lääne maakonna maakondlik keskus ja toimepiirkonna keskus kattuvad ning selleks on Haapsalu linnastu, mis moodustub ruumiliselt koostoimivatest Haapsalu linnast, Paralepa ja Uuemõisa alevikust. Haapsalu linnastu mõjualasse jääb suur osa maakonnast. Haapsalu linna lähivöönd hõlmab Haapsalu ja Matsalu lahe vahelise ala (end Ridala vald). Keskustest on Haapsalu linnastuga tugevamini seotud Taebla, Palivere, Panga, Martna, Linnamäe, vähemal määral Risti (Tallinna toimepiirkonna mõjualas). Nõrgemini on Haapsalu linnastuga seotud geograafiliselt kaugemal paiknev maakonna põhja- ning lõunaosa (Pürksi, Nõva, Lihula, Virtsu, Kõmsi) ning maakonna idapiiriäärsed alad (Kullamaa), paiknedes tugevamini naabermaakondade toimepiirkondade (Tallinn, Pärnu, Märjamaa) mõjualas.⁵

Haapsalus asuvad järgmised kogu maakonnale riiklikke teenuseid osutavad ja Haapsalus töökohti omavad riigiasutused:

Riigiasutused Rahandusministeeriumi valitsemisalas:

- Maksu- ja Tolliameti Haapsalu teenindusbüroo (Jaama tn 17).

Riigiasutused Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas:

- Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž (Lihula mnt 12);
- Haapsalu Kutsehariduskeskus (Ehitajate tee 3, Uuemõisa);
- Läänemaa Ühisgümnaasium (F. J. Wiedemanni tn 15);
- Haapsalu Viigi Kool (Suur-Mere tn 17);
- Rajaleidja keskus Haapsalus (Jaama tn 17).

Riigiasutused Kultuuriministeeriumi valitsemisalas:

- Muinsuskaitseameti Läänemaa nõunik (Jaani tn 2);
- SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid (koos Haapsalu linnaga): Haapsalu raekoda (Kooli 2), Iloni Imedemaa (Kooli 5), Haapsalu linnus (Lossiplats 3), Raudtee- ja sidemuuseum (Raudtee 2), Ants Laikmaa majamuuseum (Kadarpiku küla);
- SA Rannarootsi Muuseum (Sadama 31/32).

Riigiasutused Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas:

- Keskkonnaameti Läänemaa kontor / Läänemaa järelevalve büroo (Lahe tn 8 ja 38).

Riigiasutused Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas:

- Töötukassa Läänemaa osakond (Jaama tn 13);
- Sotsiaalkindlustusameti Haapsalu klienditeenindus (Jaama tn 15);
- Terviseameti Lääne regionaalosakonna Läänemaa esindus (Ehte tn 9);
- SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus (Sadama tn 16);
- SA Läänemaa Haigla (Vaba tn 6);
- PERH kiirabiteenuse tugipunkt (Vaba tn 6);
- AS Hoolekandeteenused Uuemõisa Kodu (Neeme tn 5).

⁵ Lääne maakonnaplaneering 2030+ ptk 2.1. Vt <https://maakonnaplaneering.ee/maakonna-planeeringud/laanemaa/laane-maakonnaplaneering-2030/>

- MTÜ Läänemaa Naiste Tugikeskus

Riigiasutused Siseministeeriumi valitsemisalas:

- Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri Haapsalu politseijaoskond (Lossiplats 4);
- Politsei- ja Piirivalveameti Haapsalu teenindus (Lossiplats 4);
- Päästeameti Lääne päästeskuse inspektorid (Tallinna mnt 85);
- Päästeameti Lääne regiooni Haapsalu päästekomando (Tallinna mnt 85).

Riigiasutused Justiitsministeeriumi valitsemisalas:

- Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja (Sadama tn 21);
- Pärnu Maakohtu maksekäsuosakond (Sadama tn 21);
- Tallinna vangla Pärnu kriminaalhooldusosakonna Haapsalu esindus (Ehte tn 9).

Riigiasutused Kaitseministeeriumi valitsemisalas:

- Kaitseliidu Lääne Maleva Haapsalu malevkond (Lahe tn 17).

Riigiasutused Maaeluministeeriumi valitsemisalas:

- Põllumajandus- ja Toiduameti Lääne regiooni Haapsalu esindus (Jaani tn 8 ja 10);
- Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) Läänemaa teenindusbüroo (Jaani tn 10);
- PRIA rahastusel tegutsevad MTÜ-d: Kodukant Läänemaa (Karja tn 27) ja Läänemaa Rannakalanduse Selts (Nurme tn 2).

Riigiasutused Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas:

- AS Eesti Post Haapsalu postkontor (Nurme tn 2);
- Transpordiameti Haapsalu teenindusbüroo (Tallinna mnt 70);
- Saarte Liinid AS Rohuküla sadam.

Maakondliku organisatsioonina pakub Läänemaal mitmesuguseid teenuseid Läänemaa omavalitsuste poolt asutatud SA Läänemaa (Karja tn 27). Sihtasutuse tegevuse üldesmärgiks on maakonna identiteedi hoidmine, Läänemaa konkurentsivõime suurendamine, säästlikule ja jätkusuutlikule arengule kaasa aitamine ning selleks vajalike tegevuste algatamine ja elluviimine. Sihtasutuse ülesanneteks on asutajate poolt delegeeritud või volitatud ulatuses: maakondliku ja asutajate ühistevõime korraldamine; maakonna ja asutajate esindamine suhetes kolmandate osapooltega; asutajate ja riigi ülesannete täitmine lepingutes määratud ulatuses.

Maakonnale teenuseid pakkuvad Haapsalu linnale kuuluvad või linna rahastusel teenuseid pakkuvad asutused/objektid:

- Haapsalu Kultuurikeskus (teater, kino, kontserdid, raamatukogu, kunstigalerii, ruumid suurüritusteks, konverentsideks jmt);
- OÜ Haapsalu Linna Spordibaaside hallata olevad spordirajatised: Haapsalu spordikeskus (Lihula mnt 10), Haapsalu veekeskus (Lihula mnt 10a), Wiedemanni spordihoone (F. J. Wiedemanni 15a), Haapsalu staadion, Haapsalu jalgpallihall (Masti 7, Uuemõisa), Krahviaia tennisekeskus (Vee tn 10), Panga spordihoone (Panga tee 1, Panga), Paralepa terviserajad (Paralepa), Tuksi tervise- ja spordikeskus (Tuksi/Bergsby);

- Haapsalu huvikoolid: Haapsalu kunstikool (Jaani tn 2), Cyrillus Kreegi nim. Haapsalu muusikakool (Kastani tn 7), Läänemaa spordikool, Haapsalu noorte huvikeskus (Wiedemanni 4), SA Innovatsioonikeskus Innokas (Tallinna mnt 73);
- Haapsalu turg (Jaama tn 9a);
- Haapsalu bussijaam (Raudtee tn 2);
- Läänemaa jäätmejaam (Kiltsi küla);
- Paralepa ja Vasikaholmi supelrannad;
- Keskväljak (Lossiplats);
- Tööstusalad (Bürgermeisteri holm, Uuemõisa, Oja-Tööstuse tn-Lihula mnt piirkond).

Maakonnale teenuseid pakkuvad muud asutused ja äriühingud:

- Kodutute loomade varjupaiga teenus: Varjupaikade MTÜ Läänemaa varjupaik (Viigardi, Vilkla küla);
- hambaravikabinetid;
- apteegid.

Viimase aastakümne reformide tulemusel on vähenenud maakonnakeskuste roll. Kaotati riigi regionaalne juhtimistasand – maavalitsus, sest ministeeriumid ja riigiasutused on reformide tulemusel maakondlikud tasandid ühendatud suuremateks regionaalseteks tasanditeks või siis valdkonnapõhisteks tasanditeks. Haapsallu jäänud riigiasutuste peamiselt klientide otsese teenindusega seotud struktuuriüksused. Samuti on oluliseks teenuste ja asjaajamise järjest kasvav internetipõhisus, mille puhul pole ole oluline teenuse osutaja asukoht. Internetipõhisuse kasvades on kasvanud kaugtöövõimalused, mille tulemusel ka Haapsalus ja kogu Läänemaal on ministeeriumide ja riigiasutuste töötajaid, kes ei pea töö tegemiseks kolima Tallinna.

Seega on maakonnakeskuse puhul teenuste ja teadmiste kesksus muutunud järjest vähemoluliseks. Maakonna keskuse tähendus on pigem ajalooline, kultuuriline ja majanduslik-kaubanduslik, mida kokkuvõtvalt saab nimetada toimepiirkonna keskuseks.

1.1.2. Arenguvajadused

1. Haapsalu kui toimepiirkonna keskuse ja ühtlasi maakondliku keskuse rolli ja ülesannete pidev täpsustamine ning kujundamine.
2. Läänemaa KOV-ide ühise rahastuse korraldamine Haapsalu linnas asuvate maakondliku tähtsusega objektide (sotsiaalasutused, huvikoolid, spordirajatised, muuseumid, turg, jäätmejaam, bussijaam, raudteejaam jt) investeeringuteks.
3. Riigilt kohalikule omavalitsusele üle antavate maakondliku tähtsusega haridus-, sotsiaalasutuste vms ühtse ülalpidamise korraldamine Läänemaa KOV-ide poolt.
4. Haridus- ja sotsiaalvaldkonna tugiteenuste ühtne arendamine Läänemaa KOV-ide poolt.
5. Kaasaegsema geoinfosüsteemi järjepidev arendamine.
6. Pidev linnavalitsuse ja allasutuste töötajate kompetentsi ja kvalifikatsiooni arendamine.
7. E-teenuste arendamine.
8. Ökonoomse ja kaasaja vajadustele vastava linnavolikogu ja -valitsuse hoone ehitamine vanalinna, Lossiplats 2 kinnistule.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

1.2. Valdkond – turvalisus

1.2.1. Olukorra kirjeldus

Riiklikud struktuurid

Haapsalus asub Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri Haapsalu politseijaoskond ja teenindus (Lossiplats 4), Päästeameti Lääne päästeskuse Haapsalu päästekomando ja inspektorid (Tallinna mnt 85), samuti Kaitseliidu Lääne Maleva Haapsalu malevkond (Lahe tn 17). Toimuvad jooksvad infovahetused ja regulaarsed koosolekud.

Vabatahtlikud

Abipolitsei tööd korraldab Haapsalu politseijaoskond. 2012. aastal sõlmisid Haapsalu linn ja Lääne prefektuur koostöölepingu abipolitseinike kaasamiseks turvalisuse tagamiseks.

Lääne-Eesti Vabatahtlik Reservpäästerühm MTÜ (Lääne RPR) on ühing, mille eesmärgiks on ühiskonna turvatunde tõstmine, mille saavutamiseks tehakse pääste- ja otsingutöid, ennetus- ja koolitustegevusi. Merepäästerühma liikmed on läbinud vabatahtliku merepäästja I ja II astme koolituse ja omavad vastavat erivarustust. Veeõnnetuste ja merel tekkinud probleemide korral saavad appi minna Haapsalust, Rohukülalt, Hobulaiult, Nõvalt ja Rooglaiult.

MTÜ Eesti Naabrivalve piirkondade sektorid: Pärna (7 kodu), Sambla (11 kodu), Haudejaama (17 kodu), Looduse (18 kodu), Kase (19 kodu), Nõmme küla 2 (12 kodu), Kiideva Külaselts (29 kodu). Naabrite koostöö on piirkonna turvalisuse nurgakivi. Naabrivalve puhul on tegemist ennetamisstrateegiaga, mis on mõtestatud kui kollektiivse kaitse tegevus avalikes huvides.

Turvalisuse suurendamiseks on elanikel endal võimalik palju ära teha luues naabrivalve sektoreid, tagades tuletõrje veevõtukohtade olemasolu, tagades hoonete seadusekohase tuleohutuse, jälgides, et koerad ei liiguks lahtiselt ringi avalikel teedel, järgides liidluseeskirju, avaliku korra eeskirju jm seadustest tulenevaid kohustusi täites.

1.2.2. Arenguvajadused

1. Vabatahtlike päästeühenduste tegevuse toetamine.
2. Naabrivalve piirkondade loomise toetamine ja propageerimine.
3. Liiklusturvalisuse tagamine, sh jalg- ja rattateede võrgustiku välja ehitamine.
4. Turvakaamerate paigaldamine avalikesse kohtadesse, kus see on vajalik.
5. Turvalisuse tagamine merel jt veekogudes.
6. Aktiivne ennetustegevus koostöös vabatahtlike päästeühendustega.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

2. HARIDUS, HUVIHARIDUS JA NOORSOOTÖÖ

Strateegiline eesmärk – Haapsalu linnas on õpivõimalused valikurohked ja kättesaadavad ning õppeasutuste võrk ja taristu pakuvad kvaliteetset ja kaasavat haridust, kus on nüüdisaegne ja kaasav õpikeskkond ning arvukad võimalused üldharidust toetavate eri huvialade harrastamiseks, kutseoskuste omandamiseks ja elukestvaks õppeks.

Haapsalu linna tulevik sõltub Haapsalu inimestest, nende teotahtest, oskustest, õppimis- ja kohanemisvõimest. Sellest lähtuvalt on oluline väärtustada haritust ja õppimistahet.

Järjest olulisemaks on muutunud vajadus suurendada kõikide õppetasemete ja -liikide omavahelist sidusust, samuti seostatust teiste eluvaldkondadega. Tähtis on valmistada lapsed ja noored ette ametiteks, mida praegu ei pruugi veel olemaski olla. See tähendab, et üha enam tuleb lisaks aineõpetusele pöörata tähelepanu üldoskustele ja isiksuse kujunemise toetamisele.

Riiklikul tasandil on peamisteks suunda kujundavateks dokumentideks haridusvaldkonna ja noortevaldkonna arengukavad 2021–2035.

2.1. Valdkond – alusharidus

2.1.1. Olukorra kirjeldus

Lasteaiad

Haapsalu munitsipaallasteaiad on:

- Haapsalu Vanalinna Lasteaiad
 - Päikesejänku maja (Endla 9, Haapsalu linn)
 - Tõruse maja (F.J. Wiedemanni 12, Haapsalu linn)
- Haapsalu Kesklinna Lasteaiad
 - Tarekese maja (Põllu 6, Haapsalu linn)
 - Vikerkaare maja (Lihula mnt 13, Haapsalu linn)
 - Pääsupesa maja (Niine 5, Haapsalu linn)
- Uuemõisa Lasteaed-Algkool (Lossi 4, Uuemõisa)
- Ridala Põhikool-Lasteaed (Mäemõisa tee 1, Panga)

Lisaks hangib Haapsalu linn 25le sõimeealisele lapsele lastehoiuteenust.

2.1.2. Arenguvajadused

1. Uue lasteaia ehitamine.
2. Lasteaedade hoonete ja õuealade taristu, uuendamine ja hooldus.
3. Kaasava hariduse põhimõtete jätkamine ning arendamine, sh personali koolitamine, lastevanemate nõustamine.

4. Õppe- ja kasvatustöös õppemetoodikate ning õppekavade arendamine lähtuvalt lapse arengulistest ja hariduslikest vajadustest.
5. Lasteaiaõpetajate eripedagoogiline koolitamine lapse haridusliku erivajaduse varajaseks märkamiseks, lapse arengu toetamiseks ning lastevanemate nõustamiseks.
6. Lastevanematele suunatud psühholoogilise ja eripedagoogilise nõustamise tõhustamine.
7. Tervislike eluviiside ja toitumise alane nõustamine ja propageerimine lasteaedades.
8. Õpetajate töö- ja palgakorralduse kaasajastamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

2.2. Valdkond – üldharidus

2.2.1. Olukorra kirjeldus

Põhiharidus

Munitsipaalkoolid:

- Haapsalu Linna Algkool (1.-6. klass) (Ehte 14, Haapsalu linn)
- Haapsalu Põhikool (1.-9. klass) (Lihula mnt 12, Haapsalu linn)
- Uuemõisa Lasteaed-Algkool (1.-6. klass) (Lossi 4, Uuemõisa)
- Ridala Põhikool (1.-9. kl) (Kooli 4, Panga)

Riigikoolid:

- Haapsalu Viigi Kool (1.-9. klass) (Suur-Mere 17, Haapsalu linn)
- Haapsalu Kutsehariduskeskus (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) (alates 17. eluaastast võimalus 8. ja 9. klassi programm omandada riikliku õppekava alusel)

Keskharidus

Riigikoolid:

- Läänemaa Ühisgümnaasium (10. - 12. kl) (F. J. Wiedemanni 15, Haapsalu linn)
- Haapsalu Kutsehariduskeskus (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) (gümnaasiumiõpe gümnaasiumi õppekava alusel)

Hariduse Tugiteenuste Keskus

Keskus pakub tugiteenust vastavalt vajadusele alus- ja põhihariduses.

2.2.2. Arenguvajadused

1. Uuemõisa Algkooli ja Ridala Põhikooli renoveerimise jätkamine.
2. Põhikoolide õuealade arendamine (spordi-, puhke- ja õuesõppe taristu).
3. Kõigile õpilastele õpitingimuste ja e- eksamite sooritamiseks vajaduspõhiste tingimuste loomine.
4. Koostöö riigi ja Läänemaa kohaliku omavalitsuste üksustega tagada erivajadustega lastele kaasaegsed õppe- ja arengutingimused.
5. Tugivõrgustiku (tugispetsialistid, koolide HEV-meeskonnad, linna sotsiaalosakonna töötajad jms) töö ühtsete põhimõtete järgimine lasteaedades ja koolides.
6. Muukeelse kodukeelega laste eesti keele õppe toetamine.
7. Üleriigilistes ja rahvusvahelistes programmides ning projektides osalemine.
8. Karjääriõppe vormide mitmekesistamine ja elluviimine linna koolides ja lasteaedades.
9. Distsantsõppe arendamiseks vajalike koolituste ja vahendite võimaldamine koolidele.
10. Eelkutseõppe ja kutsealase eelkoolituse korraldamine üldhariduskoolide õpilastele sh õpilaste praktiliste oskuste arendamine HKHK juures. (koolikohustuse täitmine)
11. Noorte ettevõtlikkuse suurendamine ühistegevuste ja koolituste kaudu.
12. Programmeerimise õppekava juurutamine teises ja kolmandas kooliastmes.
13. Koostöö HKHK ja Viigi Kooliga. Kombineeritud õpe – eelkutse.
14. Tõhustada üld- ja huvihariduskoolide koostööd, et vähendada õpilaste nädalast õppekoormust.
15. Noorte spetsialistide värbamise strateegia väljatöötamine.

16. Õpetajate töö- ja palgakorralduse kaasajastamine.
17. Haridusasutuste abistamine haridustöötajatele elamispinna leidmisel.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

2.3. Valdkond – kutse- ja kõrgharidus

2.3.1. Olukorra kirjeldus

Kutseharidus

Riigikool:

- Haapsalu Kutsehariduskeskus (Ehitajate tee 3, Uuemõisa).

Kõrgharidus

Avalik-õiguslik:

- Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledž (Lihula mnt 12, Haapsalu linn).

2.3.2. Arenguvajadused

1. Koostöö kutseõppekavade ja täienduskoolituste loomisel.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

2.4. Valdkond – huviharidus (sh elukestev õpe)

2.4.1. Olukorra kirjeldus

Huvihariduse võimaldamiseks on Haapsalus järgmised munitsipaalasutused: Läänemaa Spordikool, Haapsalu Noorte Huvikeskus, Haapsalu Muusikakool, Haapsalu Kunstikool. Huviharidust ja -tegevust pakuvad erahuvikoolid, sihtasutused ja mittetulundusühingud.

Munitsipaalhuvikoolid

- Läänemaa Spordikool
- Cyrillus Kreegi nimeline Haapsalu muusikakool (Kastani tn 7) ja selle pärimusmuusika osakonna Risti filiaal (Risti koolimajas)
- Haapsalu kunstikool (Jaani tn 2) ja selle Ridala osakond (Ridala koolimajas)
- Haapsalu Noorte Huvikeskus (Wiedemanni tn 4),

Elukestev õpe

Haapsalus on elukestvaõppe võimalused õppeasutustes, erinevates organisatsioonides.

2.4.2. Arenguvajadused

1. Teadus-, loodus-, tehnika- ja IKT-teemalise huvihariduse kättesaadavuse laiendamine.
2. Huvikoolide õpetajate koolitamine oskamaks pakkuda kvaliteetset huviharidust kõigile soovijatele (sh hariduslike erivajadustega õpilastele).
3. Huvihariduse ja -tegevuse kättesaadavuse tagamine hetke vajadustest lähtuvalt.
4. Huvihariduse õpetajate töö- ja palgakorralduse kaasajastamine.
5. Tõhustada üld- ja huvihariduskoolide koostööd formaalse- ja mitteformaalse õppe lõimumise kaudu.
6. Paindlike õpiteede võimaldamine läbi huvihariduse ümberkorraldamise.
7. Huvihariduse võimaldamiseks vajalike vahendite tagamine kõikides munitsipaalhuvikoolides.
8. Haapsalu Noorte Huvikeskuse hoone energiatõhususe suurendamine ja ruumiliste võimaluste laiendamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

2.5. Valdkond – noorsootöö

2.5.1. Olukorra kirjeldus

Avatud noorsootöö

Avatud noorsootöö teenust pakub Haapsalu linna allüksusena Haapsalu Noorte Huvikeskus, mille all tegutseb neli avatud noortekeskust. Avatud noorsootöö noortekeskused (ANK) vaba aja veetmiseks on Haapsalus Wiedemanni ANK ja Kastani ANK (Kastani 7), Panga ANK (Panga spordihoones) ja Jõõdre noortetuba (Aroonia 4-2, Jõõdre).

Noorteorganisatsioonid

Haapsalu linnas tegutsevad Kaitseliidu Lääne Malev (Noorkotkad, Kodutütred, Naiskodukaitse), Lääne Skautide Maleva noored skaudid, MTÜ Võnnu Noorte Selts ja MTÜ Ühendus Asuküla Selts, kiriku koguduste noored jt).

Noorte projektid

Haapsalu linn pakub noortele läbi Avatud Noortekeskuste, üldharidus- ja huvikoolide võimalust osaleda erinevates rahvusvahelistes noorte programmides ja -projektides (Euroopa vabatahtlik teenistus, noorte- ja õpilasvahetused, koolitused). Üldhariduskoolid ja huvikoolid võtavad vastu välisvabatahtlikke.

Noorte osalus

Haapsalu linna noortel on võimalik osaleda otsustusprotsessides läbi noortevolikogu ja erakondade noortekogude töö kaudu. Noorte osalus kogudena tegutsevad õpilas- ja üliõpilasesindused kõigis linna üldhariduskoolides ning Haapsalu Kutsehariduskeskuses.

Noorte tööhõive

Haapsalu linnas pakub erinevaid tegevusi ja programme eesmärgiga ennetada 15-26 aastaste noorte välja langemist koolist ja tööturult.

2.5.2. Arenguvajadused

1. Nüüdisaegsete aktiivtegevuste võimaluste mitmekesistamine õuealadel (jõulinnakud, lauatennise lauad jms).
2. Noorsootöö kvaliteedi arendamine läbi rahvusvahelise noorsootöö.
3. Erivajadusega noorte kaasamine noorsootöösse.
4. Riskinoortele mõeldud programmides ja projektides osalemine.
5. Noorsootöötajate erialaste pädevuste tõstmine, sh kutse taotlemine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

3. KULTUUR, LIIKUMISHARRASTUS JA SPORT, TURISM, KOGUKONNATÖÖ

Strateegiline eesmärk – Haapsalu on ajalooline, rikkaliku kultuuripärandi, pikaajaliste küla- ja linnakultuuri traditsioonidega piirkond, kus säilitatakse ajaloolist paikkonna identiteeti olles samaaegselt Lääne-Eesti turismi tõmbekeskuseks aastaringsete kultuurisündmuste ja mitmekülgsete sportimisvõimalustega ühes neid toetava nüüdisaegse taristuga.

3.1. Valdkond – kultuur

3.1.1 Olukorra kirjeldus

Vaimne kultuuripärand

Vaimne kultuuripärand on põlvest põlve edasi antavad tavad, esitus- ja väljendusvormid, teadmised, oskused ning nendega seotud tööriistad, esemed, artefaktid ja kultuuriruumid, mida kogukonnad, rühmad ja mõnel juhul üksikisikud tunnustavad oma kultuuripärandi osana ning hoiavad elavas ja loovas kasutuses. Vaimne kultuuripärand annab kogukondadele identiteedi ja järjepidevuse tunde ning edendab seeläbi ka kultuurilist mitmekesisust ja loometegevust.

Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse on kantud:

- Haapsalu sallide ja rättide kudumine (2016. aastal).

Haapsalu linna ülesanne on vaimse kultuuripärandi hoidmist ja edasikandmist jätkuvalt toetada kultuuriseltside ja -klubide, muuseumide, galeriide jt tegevust toetades, samuti ajalugu tutvustavat informatsiooni jäädvustades trükisõnas, infotahvritel, veebis, mälestustahvlite ja monumentidena ning muul moel.

Aineline kultuuripärand

Aineline kultuuripärand on inimtekkelised või inimese ja looduse koosmõjul tekkinud esemed ja keskkonnad, millel on ajalooline, arheoloogiline, kultuuriline või esteetiline väärtus. Ainelise kultuuripärandina saab esmalt välja tuua riikliku muinsuskaitse all olevad mälestised, aga sellele lisandub kõik aineeline, mida paikkonna elanikud oluliseks peavad, mis on oluliseks paikkonna identiteedile. Oluline on ainelise kultuuripärandi säilitamine ja selle tutvustamine trükisõnas, infotahvlite ja mälestustahvlite paigaldamine.

Kultuuri- ja seltsimajad

- Haapsalu kultuurikeskus (Posti 3) Hoonekompleksis asuvad: raamatukogu koos lugemissaaliga, teatri-, kontserdi ja kinosaal, konverentsisaal, Haapsalu linnagalerii, ringiruumid. Teenindab linna ja maakonda, samuti toimuvad üleriigilised ja rahvusvahelised kultuurisündmused;
- Asuküla seltsimaja (Mägari küla) hoonet haldab ja tegevust korraldab Asuküla Selts MTÜ. Majas asub ka haruraamatukogu. Maja hoovis on laste mänguväljak. Riigilt munitsipaalvaldusesse antud 1,57 ha maatükil on kavas välja arendada külaplats;
- Haeska seltsimaja (Haeska küla) hoonet haldab ja tegevust korraldab Ühendus Haeska külaselts MTÜ. Maja juures on vabaõhulavaga külaplats;
- Parila seltsimaja (Jõõdre küla) haldab ja tegevust korraldab Parila Selts MTÜ. Maja juures on külaplats;

- Kiideva seltsimaja (Kiideva Kalaküla) haldab ja tegevust korraldab Kiideva Külaselts MTÜ. Maja juures sadamas on vabaõhulavaga külaplats;
- Võnnu seltsimaja hoonet haldab ja tegevust korraldab Võnnu Noorte Selts MTÜ. Maja juures on külaplats.

Raamatukogud

- Haapsalu kultuurikeskuses (Posti 3) asuvad Lääne Maakonna Keskraamatukogu teenindusosakond, lugemissaal, administratsioon ja komplekteerimisosakond hoidla ja lugemissaaliga;
- Lastekirjanduse osakonnas ehk lasteraamatukogus (Wiedemanni 11) asuvad laste kirjanduse kogud. Noortele ja täiskasvanutele mõeldud kogud asuvad teenindusosakonnas (Posti 3);
- Haapsalu Kutsehariduskeskuse hoones (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) asub Uuemõisa raamatukogu (keskraamatukogu harukogu);
- Asuküla seltsimajas (Mägari küla) asub Asuküla raamatukogu (keskraamatukogu harukogu);
- Ridala põhikooli hoones (Kooli 4, Panga küla) asub Ridala raamatukogu (keskraamatukogu harukogu);
- Haapsalu sotsiaalmajas (Kastani 7) asub Lääne Maakonna Keskraamatukogu teeninduspunkt.

Muuseumid ja galeriid

- Haapsalu piiskopilinnus (Lossiplats 3), SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid (SALM) koosseisus;
- Haapsalu toomkirik, Haapsalu Püha Johannese koguduse kirik. Hoone omanik on Haapsalu linn, hoone kuulub SALM hallatavasse linnuse kompleksi;
- Iloni Imedemaa (Kooli 5), SALM koosseisus;
- Haapsalu raekoda (Kooli 2), SALM koosseisus;
- Raudtee- ja sidemuuseum (Raudtee 2), SALM koosseisus;
- Ants Laikmaa majamuuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula vald), SALM koosseisus;
- Haapsalu Pitsikeskus (Karja 25). Hoone kuulub Haapsalu linnale, tegevust korraldab MTÜ Haapsalu Käsitööselts;
- Haapsalu Kunstikooli galeriid (Jaani 2). Hoone kuulub linnale, tegevust korraldab kunstikool;
- SA Rannarootsi muuseum (Sadama 32). SA Rannarootsi Muuseumi koosseisus;
- Evald Okase muuseum (Karja 24). Eramuuseum. Tegevust korraldab MTÜ Evald Okase Muuseum;
- Epp Maria Galerii (Kalda 2). Eragalerii;
- Nurga galerii (Võnnu 2). Eragalerii.

Kultuuriseltsid ja -klubid

Kultuuriseltsid ja -klubid on vabaühenduslikud kultuurikollektiivid, kes korraldavad oma tegevust ise. Haapsalu linnavalitsusel on olemas teave seltside ja klubide kohta, kes taotlevad tegevustoetust, viivad läbi avalikke üritusi või teevad muul moel omavalitsusega koostööd.

Haapsalus on palju mitmesuguseid kultuurikollektiive, mille tegevust Haapsalu linn toetab tegevustoetustega ja/või kultuurisündmuste korraldamisel. Kultuurikollektiivid jagunevad järgmiste valdkondade alla:

- muusikavaldkond – koorid, orkestrid, ansamblid;
- tantsuvaldkond – rahvatantsu- jm tantsurühmad, võimlemisrühmad;

- teatrivaldkond – harrastusteatrid;
- kunsti- ja käsitöövaldkond – käsitööseltsid ja kunstiklubid;
- rahvusvähemuste valdkond – ingerisoomlaste ja slaavi seltsid;
- ajaloovaldkond – ajalooliste traditsioonide tutvustamine, populariseerimine ja taaselustamine.

Kirikukogudused

Haapsalus on järgmised kogudused:

- Eesti Evangeelse Luteri Kiriku Haapsalu Püha Johannese kogudus: Jaani kirik 15./16. sajandist (Kooli 6);
- Eesti Evangeelse Luteri Kiriku Ridala Püha Maarja Magdaleena kogudus: Maarja Magdaleena kirik 13. sajandist (Kolila küla);
- Eesti Apostliku Õigeusu Kiriku Haapsalu Maria-Magdaleena kogudus: Maria Magdaleena kirik 19. sajandist (Linda 2);
- Eesti Metodisti Kiriku Haapsalu metodisti kogudus: kirik 20. sajandist (Endla 6);
- Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu Haapsalu baptistikogudus: palvemaja 19. sajandist (Metsa 24);
- Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Ridala baptistikogudus: palvemaja Vilkla külas ja Põgari-Sassi külas (Mäevalla palvemaja);
- Seitsmenda Päeva Adventistide Haapsalu kogudus (Endla 4);
- Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kiriku Haapsalu Püha Neeva Aleksandri kogudus: Püha Neeva Aleksandri kirik 19. sajandist (Surnuaia 1);
- Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku Haapsalu kogudus (Raudtee 12);
- Eesti Evangeelsete ja Vabakoguduste Liidu Haapsalu kogudus (Raudtee 12);
- Eesti Jehoova Tunnistajate Koguduste Liidu Haapsalu Kogudus (Metsa 34).

Kultuurikalender

Kuna Haapsalu on suvituslinn, siis kultuurielu jaguneb kaheks tsüklikks:

1. Madalhooaja kultuurisündmused oktoober-mai;
2. Kõrghooaja kultuurisündmused juuni-september.

Madalhooaja kultuurisündmuste sihtgrupp on suures osas Haapsalu ja maakonna elanikud. Kõrghooaja kultuurisündmuste külastajate spekter on rahvusvaheline.

Madalhooaja tuntumad sündmused:

- Rannalõõts (aastast 2011);
- „Talveõhtu vanalinnas“;
- Advendi- ja jõuluaja kontserdid jm üritused;
- Pere talvepäev ja Vanasadama turg;
- Šoti pidu Haapsalus (aastast 2014);
- Haapsalu fantaasia- ja õudusfilmide festival (HÖFF) (aastast 2006);
- Muuseumiöö (aastast 2009).

Kõrghooaja kultuurisündmused:

- Nargenfestivali Kreegi päevad Haapsalus (aastast 2006);
- Läänemaa laulu- ja tantsupeod (aastast 1896);
- Itaalia veinipidu ja Itaalia Muusika festival (aastast 2011);
- Haapsalu graafilise disaini festival (aastast 2005);
- Haapsalu Valgete Ööde festival (aastast 2017; 2022 a.-ni Haapsalu Tšaikovski festival);
- Haapsalu rahvuslik koertenäitus (aastast 2004);
- Jazzifestival TAFF:fest (aastast 2020);
- American Beauty Car Show (aastast 2001);
- Vanamuusikafestival (aastast 1994);
- Augustibluus (aastast 1993);
- Pitsipäev (aastast 2011);
- Rannalõõts (aastast 2011);
- Haapsalu-Noarootsi merepäevad (aastast 2021);
- Valge Daami Aeg (aastast 1979);
- Haapsalu Maitsete Promenaad (aastast 2015);
- Vintage Weekend (2004-2022 nimega Nostalgiapäevad)

Tähtsamad välikontsertide kohad

- Piiskopilinnuse hoov;
- Promenaad;
- Lossiplats ja Karja tänav;
- Uuemõisa mõisapark;
- Haapsalu Veski viigi jahisadam;
- Kiideva sadam.

Tähtsamad sisekontsertide kohad

- Haapsalu kultuurikeskus (Posti 3);
- Toomkirik;
- EELK Haapsalu Jaani kirik (Kooli 4);
- Läänemaa Ühisgümnaasiumi saal (F.J. Wiedemanni 15);
- Kuursaal (Promenaadi 1);
- EAÕK Haapsalu Maria Magdaleena kirik (Linda 2);
- Uuemõisa Lasteaed-Algkooli saal (Mõisa tee 4, Uuemõisa);
- EELK Ridala Püha Maarja Magdaleena kirik (Kolila küla).

3.1.2. Arenguvajadused

1. Muuseumide, kultuuri- ja seltsimajade jätkuv välja arendamine multifunktsionaalseks kultuuritegevuseks.
2. Loomes- ja huviringide tegevuse võimaldamiseks kultuuri- ja seltsimajade tihe koostöö.
3. Muuseumide, kultuuri- ja seltsimajade energiasäästlikuks renoveerimine.
4. Haapsalu kultuurikeskuse väliala välja ehitamine.
5. Olemasolevate ja uute külaplatside välja arendamine.
6. Piiskopilinnuse vabaõhuürituste jaoks vajalik taristu (tualetid jm) kaasajastamine.

7. Uuemõisa mõisapargi vabaõhulava ja saarepaviljoni välja ehitamine.
8. Raamatukogude taristu jätkuv kaasajastamine.
9. Raudtee- ja sidemuuseumi välja arendamine koos välialaga.
10. Rannarootsi muuseumi Vanasadama välja arendamine koos merekeskusega.
11. Vaimse kultuuripärandi hoidmise, arendamise ja tutvustamise toetamine.
12. Ainelise kultuuripärandi hoidmise, arendamise ja tutvustamise toetamine.
13. Puudega inimestele ligipääsetavuse tagamine kõigile kultuuriobjektidele.
14. Haapsalu pitsikeskuse hoone (Karja 25, Haapsalu) energiasäästlikuks renoveerimine ning integreerimine vaimse kultuuripärandi keskuseks.
15. Haapsalu vanalinna kultuuriasutuste tegevuste lõimimine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

3.2. Valdkond – liikumisharrastus ja sport

3.2.1. Olukorra kirjeldus

Spordiregistri andmetel seisuga 01.10.2024 on Haapsalus 35 spordiklubi, 5 spordikooli, 35 treenerikutsega treenerit, 43 spordiobjekti, spordiharrastajate arv on 1708. Haapsalu ja Lääne maakonna spordiklubisid koondab Lääne maakonna spordiliit Läänela.

Haapsalu linn toetab spordiklubisid, nende poolt korraldatavaid võistlusi ja rahvaspordi üritusi. Erinevate rahvale huvipakkuvate spordiürituste korraldamine, laste- ja noortespordi pidev arendamine, harrastus- ja saavutusspordiks, hästi toimiv koostöö spordiklubide- ja koolide vahel ja efektiivne rajatiste haldamine on taganud head ning mitmesugused sportimistingimused erinevatele sihtgruppidele.

Kui sport on mängulist laadi võistluslik kehaline tegevus, siis füüsiline aktiivsus on igasugune kehaline liikumine, mida tekitavad energiat kasutavad skeletilihased. Füüsilise aktiivsuse hulka kuulub lisaks teadlikule treenimisele ja spordi tegemisele ka kõndimine jm kehaline koormus. Tervise säilitamiseks on vähim kehaline koormus täiskasvanul vähemalt 30 minutit mõõdukat tegevust viis korda nädalas. Seega on tervise huvides oluline, et igas vanuses ja ka sõltumata füüsilisest või vaimsest erivajadusest oleks soov ja võimalus liikumisharrastusega tegeleda.

Väikese linna kohta on Haapsalus suhteliselt palju häid spordibaase, küll aga on võrreldes teiste linnadega kohati kehvad võimalused mitteorganiseeritud liikumisharrastuse jaoks, eelkõige rulluisu- ja rattateede vähesus.

Haapsalu linna spordibaasid

Enamikku Haapsalu spordibaase haldab ja arendab Haapsalu Linna Spordibaasid OÜ, mis kuulub 100% Haapsalu linnale. Haapsalu Linna Spordibaasid OÜ halduses on:

1. Haapsalu Spordikeskuse kompleks (Lihula mnt 10, Haapsalu):
 - sportmängude saal (17 x 36 m) korvpalli, võrkpalli, saalihoki jm sportmängude harrastamiseks;
 - kergejõustiku saal (mh tartaan 18 x 36 m) kergejõustiku, võimlemise, sulgpalli, korvpalli harrastamiseks;
 - tenniseväljakud (2 vaipkattega siseväljakut);
 - vehklemissaal (18 x 25m; 15 treening- ning 6 võistlusrada);
 - universaalsaal (29 x 16m) lauatenise, sulgpalli, korv- ja võrkpalli ning saalihoki mänguks;
 - lasketiir (10 rada x 50 m) (haldab Kaitseliit);
 - maadlussaal (möötmatega 8 x 12 m);
 - jõusaal (erafirma haldab);
 - fitness-saal;
 - hostel (23 3-kohalist tuba).
2. Veekeskus (Lihula mnt 10a, Haapsalu):
 - 6 rajaga 25 meetri pikkune bassein;
 - Bassein lastele, Veealused massaažiseadmed, erinevad veekosed ning massaažid, liutoru (46m).
3. Staadion (Lihula mnt 10, Haapsalu):
 - kergejõustikustaadioni - 6 rada, 8 rajaga 100m sirge;
 - kuulitõuke ja kettaheite sektorid;

- jalgpalliväljak - naturaalse muruga, täismõõtmega (EJL kategooria 3);
 - jalgpalliväljak - kunstmurukattega harjutusväljak, mõõtmega 50 x 90 m (EJL kategooria 5, valgus 200 lux);
 - jalgpalliväljak - naturaalse muruga harjutusväljak tribüüni taga;
 - tribüünil on istekohti 696, neist katusealusega 300. Lisaks on 200 istekohta peasissekäigu pooltsel küljel;
 - tenniseväljakud, 2 tk;
 - puitpõrandaga korvpalli väliväljak;
 - võrkpalli väljak;
 - rulapark - 9 elementi (suur quater, flybox, funbox, väike quarter, quarter-vertwall-quarter, ditch, hubba set, maja, curved quarter);
 - võimlemislinnak;
 - talvel suusarajad ja liuväli.
4. Wiedemanni Spordihoone (F. J. Wiedemanni 15a, Haapsalu):
 - sportmängude saal (22 x 41 m);
 - tribüünid kuni 550 pealtvaatajale;
 - jõu- ja kardiosaal (erafirma);
 - hostel (7 2-kohalist tuba).
 5. Krahviaia Tennisekeskus (Vee 10, Haapsalu):
 - 5 saviliiva kattega tenniseväljakut.
 6. Haapsalu jalgpallihall (Masti 7, Uuemõisa alevik):
 - jalgpalliväljak kunstmuruga, täismõõtmes (64 x 100 m);
 - 60 m jooksusirge kaugushüppekastiga;
 7. Panga Spordihoone (Panga tee 1, Panga):
 - täismõõtmega sportmängude saal korvpall, võrkpalli, sulgpalli, lauatenise jt sportmängude harrastamiseks;
 - jõusaal.
 8. Tuksi Tervise- Ja Spordikeskus (Tuksi/Bergsby küla):
 - korvpalliväljakud (1 puitpõrandaga ja 2 Sports Court plastkattega);
 - jalgpalliväljak (kunstmuru);
 - võrkpalliväljakud (kunstmuru);
 - välijõusaal;
 - jooksu, matka- ja orienteerumisrajad;
 - discgolf (teisaldatavad korvid);
 - umbes 140 majutusk kohta.
 9. Paralepa terviserajad ja -väljakud:
 - 2,5 km tähistatud rada, valgustusega;
 - 4,6 km tähistatud rada;
 - välijõusaal;
 - 2 võrkpalli liivaväljakut Paralepa rannas;
 - 4 rambiga skatepark;
 - statsionaarne orienteerumisrada (ka MOBO mobiiliorienteerumine);
 - petanki väljak;
 - squash'i ehk seinatenise väljakud (rajas ja haldab erafirma).

Haridusasutuste spordirajatised

- Haapsalu Kutsehariduskeskuse Spordihall (Tennise tn 10, Uuemõisa alevik) korvpalli, võrkpalli, saalihoki, tennise, sulgpalli, lauatenise mängimiseks. Rõdul jooksuringi pikkus 120 m. Jõusaali varustus;
- Haapsalu Kutsehariduskeskuse (Tennise tn 10, Uuemõisa alevik) multifunktsionaalne palliväljak (jalgpall, korvpall);
- Uuemõisa Lasteaed-Algkooli (Mõisa tee 6, Uuemõisa alevik) ronimisväljak;
- Uuemõisa Lasteaed-Algkooli (Mõisa tee 6, Uuemõisa alevik) 170 m pikkune peenkruusa kattega ringrada, 50x30 murukattega jalgpalliväljak, 24x13m asfaltkattega korvpalliväljak, murukattega võrkpalliväljak;
- Haapsalu Linna Algkooli spordiväljak;
- Läänemaa Ühisgümnaasiumi (F. J. Wiedemanni tn 15) korvpalliväljak (asfaltkattega);
- Haapsalu Noorte Huvikeskuse (F. J. Wiedemanni tn 4, Haapsalu linn) jõulinnak (4 välitreneràžööri);
- Ridala Põhikooli (Kooli 4, Panga küla) spordiväljak (punase kattega 100 m jooksusirge 4 rajaga, kaugushüppepaik, kuulitõukering ja 12x24 korvpalliväljak).

Seikluspargid

- Haapsalu Seikluspark (Ranna tee 1, Haapsalu linn) Paralepas. 5 erinevat seiklusrada mitmekülgsete mängude ning ligi 60 atraktsiooniga. Seikluspargi rajaja ja haldaja on erafirma Haapsalu Seikluspark OÜ.

Ratsaspordibaasid

- Ridala Ratsakeskuse (Vilkla küla) maneež ja ratsaspordiväljak;
- Uuemõisa tall (Rohense küla) maneež (12 x 60 m) ja ratsaspordiväljak (liivaplats suurusega 40 x 80 m).

Ravikehakultuuri baasid

- Fra Mare Thalasso SPA (Ranna tee 2, Haapsalu linn) võimlemissaal ja -bassein (jooga, pilates, ravivõimlemine, ujumine, vesivõimlemine, vesiaeroobika);
- Hestia Hotel Haapsalu SPA (Sadama tn 9, Haapsalu linn) ujumisbassein ja treeningsaal (20m pikkune siseujumisbassein, 4 kardioseadmega treeningsaal (jooksulint, crosstrainer, veloergomeeter ja sõudeseade).

Ketta golfi rajad

- Mäemõisa pargis (Panga tee 7, Panga küla) 9 korviga rada;
- Uuemõisa mõisapargis (Mõisa tee 6, Uuemõisa alevik) 18 korviga rada (1727 m).

Rulapargid

- siseskatepark (Nurme 1, Haapsalu);
- staadioni rulapark - 9 elementi (suur quater, flybox, funbox, väike quarter, quarter-vertwall-quarter, ditch, hubba set, maja, curved quarter);
- Paralepa rulapark - 4 rampi;
- Panga rulapark.

Tehnikaspordi rajatised

- Panga maasturirada (Krossiraja, Panga küla).

Külade spordiväljakud

- Jõõdre (Jõõdre küla) jalgpalli- ja võrkpalliväljak;
- Jõõdre (Jõõdre küla) korvpalliväljak (kivikattega);
- Mäemõisa (Panga tee 7, Panga küla) jooksu- ja rulluisurada (640 m).

Lastemänguväljakud

- Piiskopilinnuse vallikraavi mänguväljak;
 - Aafrika ranna mänguväljak;
 - Mihkli tänava mänguväljak;
 - Iloni mänguväljak lasteraamatukogu hoovis;
 - Posti tänava mänguväljak;
 - Kastani tänava mänguväljak;
 - Uuemõisa pargi mänguväljak;
 - Asuküla seltsimaja mänguväljak.
- Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskuse (HNRK) tegevus- ja mängupark (Sadama 20) avalikuks kasutuseks eelisõigusega HNRK patsientidele: 150m pikkune ratastooli treeningrada koos erinevate keerukusega harjutustaskutega, välijõusaali seadmed, pallimängu alad, ronimis- turnimisalad, kiiged, sh ratastoolikiik, liivakastid. Eestis erandlik ja eeskujuga teedrajav füüsilise erivajadusega lastele ja noortele rajatud park, mis on sobiv mängupaik kõigile lastele. HNRK-l on plaanis parki laiendada.

Matkarajad

- Kiideva-Puise matkarada;
- Paralepa terviserajad.

Veespordibaasid

- Veski viigi jahisadam (Holmi 14, Haapsalu);
- Suur-Holmi jahisadam (Westmeri 3);
- Westmeri jahisadam (Westmeri 1);
- Rohuküla väikelaeva sadam;
- Paralepa surfiala.

Ujumiskohad

- Paralepa rand;
- Vasikaholmi rand;
- Väike viigi supluskoht;
- Haapsalu talisupluskeskus (Kaluri 34a);
- Rohuküla supluskoht;
- Valgevälja karjääri mitteametlik supluskoht;
- Puise supluskoht;
- Pullapää nina supluskoht;
- Pusku supluskoht.

Spordikalender

Haapsalu linn toetab spordiklubisid, nende poolt korraldatavaid võistlusi ja rahvaspordi üritusi. Rahvusvaheline Valge Daam vehklemisturniir, Ilmar Randma nimelised karikavõistlused laskmises, tenniseturniir Krahviaia Paarikas, lauatennises Albert Kanepi memoriaal, Haapsalu triatlon, Hanko regatt, Ridala offroad on vaid mõned spordiüritused, mis on Haapsalule tuntust kogunud.

Haapsalu spordikalendri tutvustamine laiemale avalikkusele on väga puudulik.

3.2.2. Arenguvajadused

1. Ujula rekonstrueerimine.
2. Olemasolevate spordibaaside ja kehakultuuritaristu pidev hooldus ja arendamine.
3. Liikumisharrastuste (tasuta) võimaluste arendamine, sh Paralepa terviseradade ja -väljakute väljaehitamine, laste spordiväljakud elamurajoonides ja külakeskustes.
4. Staadioni rekonstrueerimine (drenaažisüsteemi uuendamine, uue jooksuraja tartaani paigaldamine; lisaks ühe liiva- ja ühe muruväljaku rajamine (võrkpall, rannatennis).
5. Kergetõustikuhalli ehitamine Haapsalu Spordikeskuse kompleksi (Lihula mnt 10).
6. Krahviaia Tennisekeskuse (Vee 10) tenniseväljakute saviliiva asendamine "HybridClay" kattega.
7. Rannahoonete rajamine Paralepa ja Vasikaholmi randa.
8. Väliujumisvõimaluste parandamine.
9. Kodukoha lähedaste välitingimustes olevate kehakultuurivõimaluste pidev arendamine: mängu- ja spordiväljakud, väljõusaalid, kergliiklusteed, matkarajad, kettagolfirajad, supluskohad jne.
10. Erivajadusega inimestele spordibaasidesse jt spordirajatistele ning -objektidele ligipääsu tagamine ning võimete kohase kehakultuuriga tegelemise võimaluste loomine.
11. Spordiorganisatsioonide tegevuse toetamine ja tunnustamine.
12. Erivajadusega inimestega tegelevate treenerite ja juhendajate ettevalmistamine.
13. Treenerite toetamine ja tunnustamine.
14. Veespordivõimaluste arendamine.
15. Jahisadamate kaikohtade arvu suurendamine.
16. Tehnikaspordivõimaluste arendamine.
17. Spordiürituste aastakalendri koostamine ja selle avalikkusele tutvustamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

3.3. Valdkond – turism

3.3.1. Olukorra kirjeldus

Haapsalu on enam kui 200 aastase traditsiooniga suvitus- ja kuurortlinn. Haapsalul on oma lugu ja traditsioonid. Samas peab pidevalt leidma uusi sihtgrupe ja olemasolevatele sihtgruppidele pakkuma uusi elamusi. Olles vana, peab pidevalt uuenema. Haapsalus on turismi ressursid mitmekülgne: meri, metsad, pargid, vaatamisväärsused, spordibaasid, muuseumid. Arendades linnakeskkonda, kultuuri- ja sporditaristut ning kultuuri-, spordi- ja looduskeskkonnaalast tegevust, areneb ka turismiettevõtluse konkurentsivõime.

Kultuuriturism

Kultuuripärandi põhilised märksõnad: piiskopilinnus, Valge daam, toomkirik, Haapsalu sall, vanalinn, ajalooline kuurort, raudteejaam, eestirootsi kultuur, Ridala kirik, Ilon Wikland, Evald Okas, Ants Laikmaa, Epp Maria Kokamägi, Roman Haavamägi, Ernst Enno, Pjotr Tšaikovski, Cyrillus Kreek. Need märksõnad on kõik üle-eestiliselt ja osaliselt ka rahvusvaheliselt tuntud ning nende märksõnadega seotu on kultuurihuvilise Haapsalut külastava turisti reisikavas.

Haapsalus on väikelinna kohta erakordselt palju muuseume, galeriisid, samuti arhitektuuriliselt ja kunstiliselt silmapaistvaid kirikuid (Vt lähemalt 3.1. Valdkond – kultuur). Kultuuriobjektide paljususe ja ajalooline atmosfäär on Haapsalu üks tugev eristumispotentsiaal turismiturul. Oluline on kultuuriobjekte hoida, järjepidavalt arendada ja värskendada ning nendevahelist sünergiat luua, et turistil tekiks soov ja harjumus külastusaega pikendada ja korduvalt külastada.

Kultuurisündmuste põhilised märksõnad: bluus, jazz, rock, klassikaline muusika, vanamuusika, Itaalia, kunst, vein, festivalid, linnus, ameerika autod, Valge daam, pitsikudumine, nostalgia, õudusfilmid.

Haapsalu suveürituste kalenderkõrghooajal juunist-septembrini on tihedalt kaetud traditsiooniliseks muutunud festivalidega, kuhu tuleb sageli koos juba mitu põlvkonda. (Vt lähemalt 3.1. Valdkond – kultuur) Madalhooaja tuntuimaks ürituseks on Haapsalu õudusfilmide festival (HÖFF; aprillis). Advendi- ja jõuluajal detsembrist jaanuarini on rohkelt erinevaid kontserte. Mh turistidele mõeldud kultuurisündmuste poolest on kõige hõredamad oktoober, november, veebruar, märts.

Terviseturism

Terviseturismi märksõnad on: spaad, neuroloogiline rehabilitatsioon, ravimuda, lõõgastus, jooga, kehakultuur, jalutamine, pargid, rannad, meri, männimets, puhas toit.

Haapsalu kuurorditraditsioonid on kahesaja aastased. Looduslik asend varjuliste lahesoppide vahel, soe merevesi ja männimets on peaaegu ideaalsed tingimused terviseturismi sihtkohale. Taastusravi ja lõõgastuse protseduurid koos kehalise aktiivsusega vabas õhus kaunis keskkonnas või spordisaalis on Haapsalus võimalikud väga laias spektris. Haapsalus on kaks spaad: Fra Mare Thalasso SPA (Ranna tee 2); Hestia Hotel Haapsalu Spa (Sadama 9/11). Käesoleval ajal projekteerimisjärgus on veel kahe spaa ehitamine, samuti on projekteerimisjärgus Haapsalu Neuroloogilise rehabilitatsioonikeskuse ujulakorpuse ehitus. Nimetatud objektide valmimisel kasvab veelgi Haapsalu kui terviseturismi sihtkoha võimekus. Spaad ja neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus tagavad aastaringse klientuuri, kes omakorda tarbib Haapsalus pakutavaid muid teenuseid (kaubandus, kultuur, transport jt).

Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledži ja selle juures tegutseva Tervisedenduse ja rehabilitatsiooni kompetentsikeskuse (TERE KK) ning Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskuse algatusel on

loodud töögrupp eesmärgiga luua terviseklaster, s.o Läänemaa tervisevaldkonna koostöövõrgustik uuenduslike teenuste ja toodete arendamiseks, asutuste ja ettevõtete arengu toetamiseks ning tervisemajanduse valdkonnas tegutsejate ühiseks turundamiseks. Klastri tegevuse fookuses on: parima kompetentsi loomine, selle rakendamine; teenuste/toodete arendus; tervisemajanduse arengut toetavate koolituste korraldamine; teavitus ja turundus. Oluliseks sihtgrupiks, kellele terviseklaster lisakompetentse pakub on terviseturismi ettevõtjad (spaad ja tervisetoodetootjad): spaa keskkonda sobivate tugi- ja nõustamisteenuste (toitumine, liikumine, taastumine, vaimne tervis jt) arendamine, mis on sisendiks tervisepakettide väljatöötamisel.

Haapsalus on arvukalt spordibaase ja välialasid kehakultuuri tarbeks, mida kasutavad igapäevaselt Haapsalu inimesed, aga mida saavad kasutada ka turistid. (Vt lähemalt 3.2. Valdkond – sport ja kehakultuur). Haapsalus on võimalik jalutada, teha kepikõndi, joosta ja sõita jalgrattaga Paralepa terviseradadel, linna puisteedel jm, treenida jõusaalides (sees ja väljas), mängida tennist (sees ja väljas), lauatennist (sees ja väljas), korvpalli (sees ja väljas), jalgpalli (sees ja väljas), võrkpalli (sees ja väljas), kettagolfi, võimelda (sees ja väljas), ujuda (sees ja väljas), purjetada, surfata, ratsutada (sees ja väljas), sõita rulaga (sees ja väljas), teha erinevaid joogatehnikaid. Talvel on võimalus suusatada, uisutada ja kelgutada. Lastele on arvukalt mänguväljakuid. 2020. a. avati Paralepas seikluspark 5 erineva seiklusraja ning ligi 60 atraktsiooniga.

Toiduturism

Heaolu kasvuga on järjest olulisemaks saanud toit ja selle nautimine. Toit on tähtis reisikogemuse osa, kuna väljas söömine on turistide seas väga levinud. Esimene Haapsalu kohvik, mis sai kiiresti üle Eesti tuntuks, oli 2003. a. avatud Müüriääre kohvik (Karja 7), mis siiani hoiab kõrget taset. Nüüdseks on Haapsalus mitmeid kõrgetasemelisi söögikohti, kuhu tullakse teadlikult toitu nautima. Haapsalu maamärgina tuntud kuursaal on hoolimata hooajalisest kasutusvõimalusest suutnud hoida restorani taset.

Haapsalu ürituste kalendris on praegu tänavatoidufestival „Haapsalu maitsete promenaad“ ja üks joogifestival „Itaalia veinipidu“. 2022. a. toimus esimest korda mai algul Läänemaa Šokolaadifestival.

Toiduturismi arendamine on väga oluline, sest see on arenguvõimalus ka kohalikele toidutootjatele. Euroopa Liidu rohelepp „Talust taldrikule“ põhimõtted – puhas, kohalik toit – on toiduturismi jaoks väga sobivad. Toidutootjate ja toiduvalmistajate ühine kaasamine toiduturismi on suure perspektiiviga.

Pereturism

Pereturismi märksõnad on Iloni Imedemaa, lastesõbralikud kohvikud, meri ja rannad, turvaline keskkond, lühikesed vahemaad, mänguväljakud, spordiväljakud, seiklus- ja teemapargid, peredele suunatud üritused, hubased kohvikud. Sageli kombineerib perepuhkuse toodet teiste toodetega, kuid lähtub eelkõige lapsest. Pereturism on populaarne ja selle potentsiaal on suur, sest Haapsalu keskkond on toetav ja soodustav. Haapsalus on palju erinevaid muuseume, kus on lastele suunatud tegevusprogrammid ja lastele huvitavaid atraktsioone, lisaks on suure populaarsuse võitnud ratastel lõbusõidurong „Peetrike“, mille tegevust korraldab SALM. SALM halduses on ka aurupaat „Kallis Mari“.

Pereturismi ressursiks on ka Haapsalu arvukad spordibaasid ja -objektid. Väga oluliseks on teguriks lastega pere suvise sihtkoha valikul on rannapuhkus. Haapsalu rannad vajavad senisest enam atraktsioone lastele.

Mereturism

Veeturismi märksõnad on: meri, purjetamine, kalapüük, lohesurf, kajaki- ja paadisõit jt

Haapsalu merepiir on 112,71 km, koos saartega 205,43 km. Linna koosseisu kuulub ka 78 saart ja laidu, millest suurim on Tauksi (2,5 km²) ja ainsana asustatud Hobulaid (0,75 km²).

Sadamaregistrisse on kantud järgmised Haapsalu linna territooriumil asuvad sadamad:

- Haapsalu Vanasadam (Sadama tn 32, Haapsalu linn). Sadama pidaja: SA Rannarootsi Muuseum. Ei osutata tasulisi sadamateenuseid. Veesõiduki suurim süvis 0.6 m;
- Veskiviigi jahisadam (Holmi 14, Haapsalu linn). Sadama pidaja: GHM Halduse OÜ. Sadamateenuseid osutatakse vaid alla 24-meetrise kogupikkusega veesõidukitele. Veesõiduki suurim süvis 2,1 m;
- Suur-Holmi sadam (Westmeri 3 ja 6). Sadama haldaja: OÜ Modify. Sadamateenuseid osutatakse vaid alla 24-meetrise kogupikkusega veesõidukitele. Veesõiduki suurim süvis: 2,5 m;
- Westmeri jahisadam (Westmeri 1, Haapsalu linn). Sadama haldaja: Morobell OÜ. Sadamateenuseid osutatakse vaid alla 24-meetrise kogupikkusega veesõidukitele. Veesõiduki suurim süvis: 2,2 m;
- Rohuküla sadam. Sadama haldaja: AS Saarte Liinid. Sadamateenuseid osutatakse sõltumata veesõiduki suurusest. Veesõiduki suurim süvis: 4,8 m;
- Topu sadam (Kiviküla). Sadama pidaja: MTÜ Rannakalurite Selts. Sadamateenuseid osutatakse vaid alla 24-meetrise kogupikkusega veesõidukitele. Veesõiduki suurim süvis: 1 m;
- Puise kalasadam (Puise küla). Sadama haldaja: Haapsalu linnavalitsus. Veesõiduki suurim süvis: 1,5 m. Sadama pidaja: Haapsalu linnavalitsus. Sadamateenuseid osutatakse vaid alla 24-meetrise kogupikkusega veesõidukitele.

Lisaks on Matsalu lahes Kiideva sadamakoht (munitsipaalomand), Topu lahe ääres mitmeid lautrikohti ja Haapsalus Morobelli kalasadama kõrval 2021. a. süvendatud lautrikoht harrastuskaluritele. Bürgermeistri holmil asunud piirivalve sadam on 2022. a.-st Haapsalu linna omandis ja vajab välja arendamist merekeskuseks erinevate mereturismi ja -spordi võimaluste tagamiseks.

Veeliikluse arengut Tagalahes pidurdab kõige enam lahe madalus ja taimestikurohkus. Mudasetted ummistavad ka faarvaatreid ja neid on vaja järjekindlalt süvendada, et säilitada Haapsalu avamerejahtide sihtkohana. 2014. a. valmis Haapsalu Linnavalitusel Tagalahe faarvaatri süvendustööde tehniline projekt. Kahjuks pole õnnestunud riigi poolt leida partnerit, kes riigimeres planeeritud süvendustööd enda ülesandeks võtaks.

Matsalu laht kogu ulatuses on osa Matsalu rahvuspargist ja kogu tegevus peab olema kooskõlas Matsalu rahvuspargi kaitse-eeskirja ja kaitsekorralduskavaga. Matsalu rahvuspargi valitseja on Keskkonnaamet.

Loodusturism

Loodusturismi toote märksõnad on: linnu- ja loodusvaatlused, loodusretked, matkamine, kalapüük. Looduses liikumine on järjest kasvav trend. Haapsalu on rahvusvaheliselt tuntud linnuvaatluse sihtkohana. Linnuvaatlus toimub lindude rände ajal kevadel ja sügisel, mil turismi kõrghooaeg pole veel alanud või on juba möödas. Seega on linnuvaatlejad turismihooaja pikendamise sihtgrupp.

Haapsalu linna piiresse jääb Matsalu rahvuspargi põhjaosa. Matsalu rahvuspark on rahvusvaheliselt tuntud bränd. Kuna Matsalu rahvuspargi keskus on Penijöel, on rahvuspargina rohkem tuntud Matsalu lahest lõuna poole jääv ala. Samas on lahe põhjakaldal rohkem vaatlustorne, samuti paremini välja arendatud turismitaristu (ööbimis-, toitlustamis-, transpordi- ja muud võimalused). SA Läänemaa

eestvõttel on Matsalu rahvusparki põhjaosa viimastel aastatel senisest enam teadvustatud (nt 2022. a. valminud kaardirakendus „Linnuriik Matsalu lahe kallastel“) ja väga head tööd linnuvaatluse sihtkoha propageerimisel on teinud Haeska külas turismitalu pidaja Ants Ale (nt igakevadine linnumess). Matsalu lahe põhjakalda kui Matsalu rahvusparki aktiivne tutvustamine on vajalik ka edaspidi. Vaikust hindavad loodusturistid on privaatsust vajavatele külaelanikele kõige sobivam sihtgrupp.

Haapsalu linn saab end samuti senisest enam positsioneerida linnuvaatluse sihtkohana, sest Tagalahel peatub kevadel ja sügisel arvukalt rändlinde. Nt 14. mail 2022 üle Eesti toimunud linnutornide linnuvaatluspäeval tuvastati Haapsalus Aafrika ranna linnutornist 66 linnuliiki.

2019. a. valmis rahvusvaheline ranniku matkarada Portugalist Tallinna, mis kulgeb ka mööda Haapsalu teid. Lõuna- ja Põhja-Euroopat ühendava matkaja trassile jäämine seni märgatavat efekti loodusturismi arengusse pole andnud. Vajab loodusturismi võimalusena senisest enam teadvustamist ja selle kitsaskohad lahendamist. Eelkõige telkimiskohtade vähesus marsruudil. Korraliku telkimiskoha juures peaks olema võimalus tualetis käia, vett võtta, lõket teha. Matkajad pole seni Haapsalus olnud sihtgrupp, kelle vajadusi arvestada. Samas on see kasvav sihtgrupp ja matkaturismi taristu vajab süsteemset arendamist. Siinkohal saavad headeks koostööpartneriteks olla külaseltsid. Seltsimajad ja külaplatsid võiksid olla kohad, kus pakkuda matkajatele puhke- ja ööbimiskohtade teenust.

3.3.2. Arenguvajadused

1. Haapsalu Promenaadi Jaan Poska pargi taristu (sh paadisillad jmt) uuendamine, promenaadi paadisadama faarvaatri puhastamine.
2. Väike viigi ümbruse kujundamine terviklikuks puhkealaks (sh pargid, supluskoht, paviljonid jmt).
3. Randade ja supluskohtade atraktiivsemaks arendamine.
4. Parkide hooldamine ja nende taristu kaasajastamine.
5. Mänguväljakute arendamine.
6. Kaasaegse viidasüsteemi loomine
7. Ürituste korraldamiseks vajaliku taristu kaasajastamine (piiskopilinnuse õueala tualetid jm)
8. Turismiobjektidele ligipääsu tagamine puudega inimestele, sh liikumis-, kuulmis- ja nägemispuudega inimestele.
9. Turismiobjektide parkimisvõimaluste arendamine.
10. Ajalooliste kirikuhoonete senisest suurem lõimimine turismimarsruutidesse.
11. Kalmistute senisest suurem lõimimine turismimarsruutidesse.
12. Haapsalu Pitsikeskuse ja Okase muuseumi Haapsalu vanalinna kultuurivärvaks lõimimine.
13. Haapsalu vanalinna kultuurialane lõimimine vanalinna kultuurikilomeetriks jt linna kultuurikobarate väljaarendamine.
14. Sadamate, sadamakohtade ja lautrikohtade faarvaatrite ja akvatooriumite pidev puhastamine.
15. Bürgermeistri holmi sadama ja puhkeala välja arendamine.
16. Pusku sadama ja puhkeala välja arendamine.
17. Rohuküla puhkeala välja arendamine supluskohas.
18. ELi roheleppe „Talust taldrikule“ arendamine toiduturismi võimalusena.
19. Loodusturismi taristu (vaatetornid, märgistatud ja infotahvlitega matkarajad, telkimis- ja puhkekohad) arendamine.
20. Turismiinfo edastamise senisest suurem integreerimine avalike ja kogukonnateenuste võrgustikku.

21. Haapsalu kui aastaringse turismitoote välja arendamine koostöös SA Läänemaa, kohalike turismialaste ettevõtjate, kultuuri- ja spordiasutustega.
22. Mereturismi arendamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

3.4. Valdkond – kogukonnatöö

3.4.1. Olukorra kirjeldus

Külaseltsid

Kogukondliku elu korraldamiseks ja paikkondade identiteedi säilitamiseks on oluline roll külaseltsidel. Haapsalu maapiirkond jaguneb viieks paikkonnaks: Võnnu, Asuküla, Sinalepa, Parila ja Haeska paikkonnad. Põline asustus, rikkalik kultuuripärand ja seltsiliikumise pikk ajalugu on loonud soodsa aluse tänapäevasele külaliikumisele ja kogukonnastumisele. Aastal 1987 alanud tänapäevase kodukohaliikumise peamiseks eesmärgiks oli paikkondades asuvate vaatamisväärsuste, ajalooliste ja kultuurilooliste väärtuste korrastamine ning teadvustamine. Aktiivselt tegutsevad ligi kaksikümmend aastat tagasi esimeste seas asutatud Asuküla, Haeska, Võnnu, Puise, Kiideva ja Parila külaseltsid. Haapsalu linna maapiirkonnas asuvad järgmised külaseltsid ja seltsingud: Asuküla Selts MTÜ; Erja küla selts MTÜ; Haeska Külaselts MTÜ; Kiideva Külaselts MTÜ; Kalaküla Rohelised MTÜ; Kiviküla Selts MTÜ; Mägari Külaselts MTÜ; Parila Selts MTÜ; Puise Külaselts MTÜ; Pusku Külaselts MTÜ; Rannakülade Pärandkultuuri Selts MTÜ; Sepaküla Selts MTÜ; Tuuru külaselts MTÜ; Uuemõisa Ühing MTÜ; Võnnu Noorte Selts MTÜ; Topu Rannaelu MTÜ; Ridala Selts MTÜ; Panga Külaselts MTÜ.

Kohaliku elu korraldaja on külaselts. Maapiirkondade elu elavdamise võtmeteguriks on kogukonnateenuste pakkumine. Keskustest kaugemate paikkondade elukvaliteet hakkab järjest enam sõltuma koostööst kohapealsete kogukondade ning omavalitsuse vahel. 2017. a sõlmiti kolmeaastased koostöölepingud seitsme külaseltsiga avalike teenuste osutamiseks sotsiaal-, kultuuri-, spordi- ja noorsootöö valdkondades. Kogukonnateenuste osutamise lepingulist vormi tuleb kindlasti jätkata ja laiendada. Näiteks võiks külaseltsid senisest enam osaleda maa- ja loodusturismi turismialases koostöös.

Külavanemad

Kogukonna kaasamisel otsustusprotsessidesse on riigi ja kohaliku omavalitsuse ametlikult tunnustatud kontaktisik külas (mitme küla peale) külavanem ning linnalises piirkonnas asumivanem, kes valitakse kogukonna poolt viieks aastaks. Külavanemad on järgmistel küladel ja paikkondadel: 1) Haeska küla; 2) Puise ja Põgari-Sassi külad; 3) Kiideva ja Koidu külad; 4) Suure- Ahli, Väike-Ahli, Metsaküla ja Varni külad; 5) Koheri küla; 6) Allika küla; 7) Pusku küla; 8) Kiviküla; 9) Mägari küla; 10) Võnnu ja Rummu küla; 11) Üsse, Tammiku, Laheva küla; 12) Erja ja Kabrametsa küla.

3.4.2. Arenguvajadused

1. Seltsimajade hoonete muutmine energiasäästlikuks, ligipääsetavaks kõigile sihtgruppidele ja välja arendamine multifunktsionaalseteks tegevuskeskusteks.
2. Olemasolevate ja uute külaplatside välja arendamine.
3. Külade ja paikkondade identiteedi hoidmiseks ja taasavastamiseks piirkondade ajalooliste paikade korrastamine ja infotahvlite paigaldamine ning külade ajaloo tutvustamine.
4. Kogukonnateenuste arendamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

4. SOTSIAALNE KAITSE JA TERVISHOID

Strateegiline eesmärk – Haapsalu on mitmekülgsete terviseedenduse võimalustega linn, kus on tagatud kvaliteetne tervishoiuteenus ja toetav sotsiaalhoolekande teenuste võrgustik.

4.1. Valdkond – sotsiaalhoolekanne

4.1.1. Olukorra kirjeldus

Sotsiaalhoolekandelise abi andmise põhimõteteks on lähtumine esmajärjekorras inimese vajadustest, eelistatakse abimeetmeid, mis on suunatud võimaluste leidmisele ja isiku suutlikkuse suurendamisele korraldada oma elu võimalikult iseseisvalt, nõustatakse isikut abimeetme valikul ja kohandamisel ning vajaduse korral abi kasutamisel vastava erialase ettevalmistusega spetsialisti poolt, lähtutakse abimeetme rakendamise tulemuslikkusest abi vajava isiku ning vajaduse korral pere ja kogukonna seisukohast, kaasatakse abi andmise kõikidel etappidel abi vajavat isikut ning vajaduse korral ka tema perekonnaliikmeid, kui isik on selleks nõusoleku andnud, tagatakse abimeetmed isikule võimalikult kättesaadaval moel.

Statistilised näitajad

Tabel 1. Haapsalu elanikkond (seisuga 31.12.2021)

	2017	2018	2019	2020	2021	Osakaal(%)
KOKKU	13 210	13 142	13 077	13 075	12 883	
Pensionärid	4 094	3 819	3 737	3 694	3 671	28,67%
Puudega	1 022	1 132	1 145	1 097	1 070	8,31%
Töötud	317	322	299	490	404	

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 2. Laste arv peres (seisuga juuli 2021)

1 laps	2 last	3 last	4 last	5 last	6 last	7 last
672 peret	508 peret	175 peret	31 peret	4 peret	2 peret	1 pere

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 3. Sotsiaalteenuste liigid ja osakaal (2020. a)

Teenuse liik	Kulu (EUR)	Osakaal (%)
KOKKU	1 777 253	100
Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	118 071	6,6
Muu eakate sotsiaalne kaitse	209 191	11,8

Asendus- ja järelhooldus	100 757	5,7
Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	193 338	10,9
Töötute sotsiaalne kaitse	11 488	0,6
Riskirühmade sotsiaalhoolekandeesutused	158 099	8,9
Riiklik toimetulekutoetus	225 547	12,7
Muu sotsiaalsete riskirühmade kaitse	7 909	0,4
Muu asotsiaalne kaitse, sh sotsiaalse kaitse haldus	752 854	42,4

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 4. Puudega inimeste arv (seisuga 30.12.2021)

	2021	Keskmine	Raske	Sügav	Dementsus
Laps	91	36	49	6	0
Keele- ja kõnepuue	13	7	6	0	
Kuulmispuue	1	0	1	0	
Liikumispuue	3	1	1	1	
Liitpuue	19	5	12	2	
Muu	16	7	9	0	
Nägemispuue	4	2	1	1	
Psüühikahäire (v.a. vaimupuue)	29	12	15	2	
Vaimupuue	6	2	4	0	
puudub	0	0	0	0	
Tööealine	433	228	150	55	2
Keele- ja kõnepuue	1	1	0	0	
Kuulmispuue	12	9	3	0	
Liikumispuue	116	85	25	6	
Liitpuue	98	24	42	32	
Muu	36	35	1	0	
Nägemispuue	4	2	2	0	
Psüühikahäire (v.a. vaimupuue)	145	64	64	17	
Vaimupuue	21	8	13	0	
puudub	0	0	0	0	
Eakas	499	115	323	61	0
Keele- ja kõnepuue	2	1	1	0	
Kuulmispuue	6	5	1	0	
Liikumispuue	267	69	177	21	
Liitpuue	140	20	93	27	
Muu	26	15	11	0	
Nägemispuue	11	0	7	4	
Psüühikahäire	38	4	27	7	

(v.a. vaimupuue)					
Vaimupuue	6	1	3	2	
puudub	3	0	3	0	
KOKKU	1023	379	522	122	12

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 5. Hooldaja toetus 2021. aastal

Toetuste summa kokku	14 990 EUR
sh lapsed 0-17	1580 EUR
sh. täiskasvanud	13 410 EUR
Hooldajatoetuste saajate arv	47
Hooldajatoetus aastas	319 EUR
Hooldajatoetus keskmine kuus	27 EUR

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 6. Makstud toetusi 2021. aastal

Alammeede	Summa	Isikuid kordumatult
Asenduskodus oleva lapse toetus	50	1
Lapse koolimineku toetus	21 600	108
Matusetoetus	55 330	205
Muu toetus	4358	20
Sünnipäeva toetus	14 245	406
Sünnitoetus	42 600	206
Toetus rahvusvahelise kaitse saajale		
Toetus toimetuleku tagamiseks (kohalik)	24 784	106
KOKKU	162967	1052

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 7. Töötud (seisuga 31.12.2021)

Sugu	vanus	arv
N	16-24	16
N	25-54	108
N	55+	40
M	16-24	18
M	25-54	128
M	55+	66
KOKKU		376

<i>Sh vähenenud töövõimega töötud</i>		98
<i>Sh arvel 12-23 kuud</i>		57
<i>Sh arvel 24+ kuud</i>		35

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Sotsiaalhoolekanne

Omavalitsuse sotsiaalhoolekande abi andmist koordineerivad Haapsalu Linnavalitsuse sotsiaalosakond ja Haapsalu Linnavalitsuse sotsiaalkomisjon.

Hoolekandeadasutused:

- Haapsalu Sotsiaalmaja (Kastani tn 7, Haapsalu linn);
- SA Läänemaa Haigla hooldekodu (Vaba 4, Haapsalu linn);
- MTÜ Läänemaa Naiste Tugikeskus;
- MTÜ Samaaria Eesti Misjon Haapsalu osakond (Aida 3, Haapsalu linn);
- MTÜ Sotsiaalhoole Ühing (Tulbi põik 3, Haapsalu linn).

Sotsiaalteenused

- vaimse tervise teenused ja psühholoogiline abi;
- koduteenus;
- tugiisikuteenus;
- isikliku abistaja teenus;
- turvakoduteenus;
- sotsiaaltransporditeenus;
- varjupaigateenus;
- eluruumi tagamine;
- võlanõustamisteenus;
- täisealise isiku hooldus;
- väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus;
- lapsehoiuteenus;
- asendushooldusteenus;
- järelhooldusteenus;
- toidupanga teenus (Läänemaa Toidupank).

Vaimse tervise teenused ja psühholoogiline abi:

- psühholoogiline nõustamine;
- nõustamine, kriisinõustamine;
- kriisisekkumine;
- debriefing (kriisijärgne töö grupiga);
- hingehoid, kriisi- ja leinanõustamine, supervisiooniteenus klienditeenindajatele;
- sõjapõgenike psühholoogiline nõustamine (ukraina ja vene keeles).

Lastekaitse ja laste hoolekanne

Haapsalu Linnavalitsuse juures töötavad lastehoolekande spetsialist ja lastekaitse spetsialist. Antud valdkonnas on töö juhtumipõhine. Iga lapse kohta tulnud abisignaali menetletakse, selgitatakse välja

abivajadus ja võimaldatakse vajalik abi, mis enamasti on pikaajaline protsess. Hädaohus oleva lapse puhul sekkutakse viivitamatult.

Sotsiaaltoetused

Haapsalu linna poolt makstavad sotsiaaltoetused:

- toimetulekutoetus;
- ühekordsed toetused vähekindlustatud isikutele ja peredele;
- sünnitoetus;
- esmakordselt kooli mineva lapse toetus;
- toetus puudega lastele ja nende peredele osutatud sotsiaal- ning tervishoiuteenuste eest tasumiseks;
- matusetoetus;
- sünnipäevatoetus;
- hooldajatoetus raske või sügava puudega lapse vanemale;
- hooldajatoetus raske ja sügava puudega täisealise isiku hooldajale.

4.1.2. Arenguvajadused

1. Sotsiaalteenuste arendamise jätkamine ja pakutavate teenuste kvaliteedinõuetele vastavuse tagamine.
2. Teenuste kättesaadavuse ühtlane tagamine.
3. Paindlik teenuste korraldamine vastavalt sihtrühmade muutuvatele vajadustele.
4. Uute teenuste arendamine soodustamaks isikute iseseisvat toimetulekut, võimalust osaleda ühiskonna- ja tööelus.
5. Hooldajate ja pereliikmete hoolduskoormuse vähendamine ning nende tööturule naasmise soodustamine.
6. Sotsiaal/munitsipaalkorterite ehitamine ja korrastamine eluasemeteenuse tagamiseks.
7. Eluasemeteenuse tagamine ja erinevate sihtgruppide vajadusi arvestavad lahendused kombineeritult teenuste osutamisega.
8. Puuetega inimeste eluasemete füüsiline kohandamine.
9. Vähekindlustatud elanikele juurdepääsu tagamine nõustamisteenustele.
10. Nõustamis- ja rehabilitatsiooniteenuste osutamise võimaluste laiendamine ja kättesaadavuse tagamine paikkonnas.
11. Toimetulekut toetavad ennetavad tegevused.
12. Vägivalla vähendamine ja vägivalla ohvrite toetamine.
13. Koordineeritud võrgustiku- ja koostöö linna lasteasutuste ja lastega töötavate isikute vahel.
14. Koostöö kogukondade, vabaühenduste ja huvigruppidega, vabatahtliku töö toetamine.
15. Erihoolekandeteenuste arendamine.
16. Hoolekandetasutuste tehnilise baasi rekonstrueerimine ja parendamine.
17. Valdkonna töötajate arendamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

4.2. Valdkond – tervishoiuteenus

4.2.1. Olukorra kirjeldus

Perearstiabi

Esmatasandi tervishoiuteenuseid osutab perearst koos pereõe ja teiste toetavate spetsialistidega. Haapsalu linna teeninduspiirkonnas on seitse perearsti nimistut, neist vabu kohti on kahes. Viis perearstikabinetti on koondunud Läänemaa esmatasandi tervisekusesse, mis asub SA Läänemaa haigla tiibhoones (Vaba tn 6), mis valmis 2019. a.

Eriarstiabi ja õendusabi

2015. aastast kuulub SA Läänemaa haigla (SALMH) SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla (PERH) võrgustikku koos SA Raplamaa Haigla ja SA Hiiumaa Haiglaga. SA Läänemaa Haigla on iseseisev juriidiline isik, kuid PERH on kaasatud SA Läänemaa Haigla juhtimisse nõukogu tasemel. Haiglate võrgustumine eesmärgiks seati tagada üle Eesti kättesaadavam ja kvaliteetsem eriarstiabi ning vähendada dubleerivate investeeringute vajadust. Koostöö ja koondumine on olnud paratamatu protsess võimaluste ja vajaduste kaalukausil – maakonnas rahvastiku vähenemise, meditsiinipersonali permanentse defitsiidi ja järjest arenevate, aga ka kallinevate meditsiiniseadmete valiku keskel.

Läänemaa Haigla on üldhaigla, mille koos- seisu kuuluvad ambulatoorne eriarstiabi koos erakorralise meditsiini osakonnaga. Lisaks veel statsionaarne intensiiv- ja aktiivraviosakond ning õendushoolduskeskus. Haigla teenindab 20 000 elanikuga piirkonda. Haiglas töötab: 21 arsti; 61 õendustöötajat ja 49 põetustöötajat. Haigla pakub oma tegevusloa piires elanikkonnale terviseedendus-, ennetus- ja raviteenust. SA Läänemaa Haigla koosseisus on ka hooldekodu, mis asub kõrvalolevas De la Gardie mõisahoones.

Muud tervishoiuteenused

Hambaraviteenuseid pakub Haapsalus viis hambaravikabinetti, neist üks ka ortodontiateenuseid. Töotervishoiuteenuseid pakub Haapsalus üks töotervishoiukabinet.

Taastusravi ja füsiatriateenused

Haapsalu on rahvusvaheliselt tuntud ja tunnustatud taastusravi poolest. Haapsalus on kolm asutust, kus töötavad terviseameti tegevusloaga taastusravi ja füsiatriateenuseid pakkuvad spetsialistid: SA Haapsalu Neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus, AS Heal (Fra Mare Thalasso Spa) ja SA Läänemaa Haigla.

Rahvusvahelisel tipptasemel taastusravihaigla SA Haapsalu neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus (HNRK) on spetsialiseerunud neuroloogiliste probleemidega laste ja täiskasvanute abistamisele. HNRK-s on kolm põhitegevuse elluviimisele suunatud osakonda: spinaalse rehabilitatsiooni osakond, neurorehabilitatsiooni osakond, laste taastusravi ja tugi-liikumiselundkonna taastusravi osakond. Haiglas on kokku 145 töötajat, neist umbes 100 töötab vahetult patsiendiga.

Terviseklaster

Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledži ja selle juures tegutseva Tervisedenduse ja rehabilitatsiooni kompetentsikeskuse (TERE KK) ning Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskuse algatusel on loodud töögrupp eesmärgiga luua terviseklaster, s.o Läänemaa tervisevaldkonna koostöövõrgustik uuenduslike teenuste ja toodete arendamiseks, asutuste ja ettevõtete arengu toetamiseks ja tervisemajanduse valdkonnas tegutsejate ühiseks turundamiseks. Klastri tegevuse fookuses on: prima

kompetentsi loomine, selle rakendamine; teenuste/ toodete arendus; tervisemajanduse arengut toetavate koolituste korraldamine; teavitus ja turundus.

Terviseklaster loob lisakompetentse kolmele peamisele sihtgrupile:

1. KOV: haridus- ja üldhoolekande asutustes vaimse tervise, liikumise, toitumise teemade käsitlemine/ hindamine; KOV elanikele pakutavate tugi- ja nõustamisteenuste arendamine.
2. Tervishoiuasutused (SALMH, HNRK jt): uute uuenduslike teenuste arendamine - terviseedendus, taastusravi, meditsiiniturism; tugi- ja nõustamisteenuste arendamine (toitumine, liikumine, vaimne tervis jm).
3. Ettevõtjad (spaad, tervisetoodetootjad): spaa keskkonda sobivate tugi- ja nõustamisteenuste (toitumine, liikumine, taastumine, vaimne tervis jt) arendamine, mh sisendiks tervisepakettide väljatöötamisel.

Sihid:

1. Läänemaal on tugev ja konkurentsivõimeline tervisemajandus, mis on tuntud nii Eestis kui kaugemal ja mis on elukvaliteedi märgiks kohalikule elanikule.
2. Haapsalus on kvaliteetsed ja kõrgel tasemel teenused HNRK-s ja haiglas, mitmekesise ja uuendusliku teenuspaketiga spaad.
3. Maakonna tervisemajanduse heast tasemest saavad tuge nii lasteaiad, koolid kui hooldekodud, kuni kohalike tervisetoodete tootjateni välja.

4.2.2. Arenguvajadused

1. Läänemaa Haigla kui ambulatoorset ja statsionaarset eriarstiabi pakkuva maakonna haigla tegevuse jätkamise toetamine.
2. SA Läänemaa Haigla baasil nõ tervisekvartali edasi arendamise toetamine.
3. Igakülgne koostöö SA Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskusega.
4. Meditsiiniuasutuste abistamine meditsiinitöötajatele elamispinna leidmisel.
5. TLÜ Haapsalu kolledži TERE KK arendustegevuse toetamine.
6. Läänemaa terviseklatri loomise ja tegevuse toetamine.
7. Meditsiiniuasutuste abistamine meditsiinitöötajatele elamispinna leidmisel.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

5. LOODUSKESKKOND

Strateegiline eesmärk – Haapsalu on rikkalike ja kaitstud loodusväärtustega atraktiivne mereäärne piirkond, kus on hästi välja arendatud sadamate ja supluskohtade võrk, hästi hoitud ja aktiivseks puhkuseks kasutatavad rohealad ja rohetaristu.

4.1. Valdkond – veekeskkond

4.1.1. Olukorra kirjeldus

Haapsalu on kolmest küljest – põhjast, läänest ja lõunast ümbritsetud merega: põhjapool Haapsalu laht; läänes Pullapää laht, Pusku viik, Topu laht, Väinameri ja lõunas Matsalu laht. Merepiiri kogupikkus on 112,71 km.

Haapsalu laht

Haapsalu laht on madal ja mudase põhjaga. Haapsalu lahe vee sügavus väheneb aastast aastasse, mis on eeskätt tingitud looduslikest protsessidest – maakerkest ning veetaimestiku arengust. Haapsalu laht jaguneb kaheks: Eeslaht ja Tagalaht. Eeslahe ääres asuvad avalikud rannad ja supluskohad: Paralepa ja Vasikaholmi supelrannad ning Väikese viigi äärne supluskoht. Väikese viigi äärsesse supluskohta on rajatud ka invasupluskoht. Haapsalu lahe äärsed sadamad (Vanasadam, Veskiviigi sadam, Suur-Holmi jahisadam, Westmeri jahisadam, Morobelli kalasadam) on koondunud Tagalahe äärde. Haapsalu piiridesse ulatub Silma looduskaitseala. Enamus Silma looduskaitsealale jäävast rannikualast on sihtkaitsevööndis ja liikumispiirangutega. Haapsalus on küll merepiir 112 km, kuid suur osa sellest on roostunud ala.

Haapsalu Eeslaht on suhteliselt avatud ja hea veevahetusega veekogu. Eeslahte suubub Jaama oja (ametliku nimega Asuküla peakraav). Eesvoolu parendamiseks on selle suudmeala süvendatud.

Haapsalu Tagalaht on kriitilises seisus ja selle seisukord on hinnatud väga halvaks. Nõukogude ajal, kui veel polnud toimivaid puhastusseadmeid, suunati solk siiski merre. Selle tulemusel akumulunud üldfosfori ja üldlämmastiku jääkreostus toodab üldlämmastikku juurde ja loob sobiva keskkonna veetaimestiku vohamiseks, mis lagunedes omakorda toodab juurde mudaseteid. Mudasetted tarbivad lagunemisel hapnikku, halvendades seega hapnikurežiimi lahe madalaveelises osas. Tagalahe kinnikasvamise pidurdamiseks on vajalik koostöös riigiga leida ja rakendada meetmed jääkreostuse vähendamiseks. Omaavalitsuse võimuses on niitmisega veetaimestiku areaali järjekindel pidev piiramine.

Pullapää laht

Pullapää ninas asub väga atraktiivse vaatega supluskoht, kuhu Eesti-Läti piiriülese koostöö programmi projekti „Riverways“ raames paigaldati infotahvel/riietuskabiin ja puhkekoht (laud/pingid). Pullapää nina kinnistule on kehtestatud detailplaneering, mille kohaselt maa-alale on planeeritud avalik supelrand ning surfamise ala koos aktiivse tegevuse võimalustega ja selleks vajaliku taristuga. Käesoleval ajal on Pullapää nina kinnistu antud Valgevälja MTÜ-le kasutamiseks.

Pusku viik

Pusku sadamakoht on munitsipaalomandis. Paadisilla kõrval rekonstrueeritud muulile on rajatud supluskoht. Sadamakohta on Eesti-Läti piiriülese koostöö programmi projekti „Riverways“ raames

rajatud infotahvel/riietuskabiin ja puhkekoht (laud/pingid), mida kohalik külaselts on täiendanud jalgrattahoidla ja -hooldusjaamaga.

Topu laht

Topu väikesadam (kalasadam) on kutseliste kalurite poolt moodustatud Topu Rannakalurite Selts MTÜ omandis. Sadamas asub tuletõrje veevõtukoht. Munitsipaalvaldusesse kuulub Allika külas pool Laomäe sadamakohast koos paadisillaga. Paadisilla juures on puhkekoht ja veeohutusstend. Sadamataristut on arendanud kohalikud vabatahtlikud. Sadamakohas on ujumisvõimalus, kuid eelistatud ujumiskoht asub eramaal, naaberkinnistul.

Matsalu laht

Matsalu laht kogu ulatuses on osa Matsalu rahvuspargist ja kogu tegevus peab olema kooskõlas Matsalu rahvuspargi kaitse-eeskirja ja kaitsekorralduskavaga. Matsalu rahvuspargi valitseja on Keskkonnaamet.

Puise väikesadam (kalasadam) on munitsipaalomandis. Muulid ja kaid on renoveeritud, 2018. a ehitati PRIA toetusega jahutushoone. Sadamas ei ole ujumiskohta, ujumiskoht on eramaal. Ujumiskoht on varustatud avaliku tualetiga ning suveperioodil olmejäätmete konteineriga. Kiideva sadamakoht kuulub munitsipaalomandisse. Samal kinnistul asuvad Kiideva seltsimaja, heakorrastatud külaplats koos laululava ja tantsuplatsiga, loodusmaja ja ujumiskoht. Paadisild on renoveeritud. Haeska lauter asub eramaal (Tuulingu puhkemaja). Ujuda saab lautri kanalis. Avalike ürituste korraldamine ja sadama kasutamine on kokkuleppel omanikuga.

Valgevälja karjäär

Valgevälja liivakarjäär pindalaga 7,85 ha paikneb Valgevälja külas, riigimaal. Karjääri maa-aines on kehtiva määeraldise põhjaosas ammendunud ja ala osaliselt korrastatud. Valgevälja liivakarjääri moodustunud veekogu on Haapsalu inimestele suveperioodil üks lemmiksupluskohi. Kaevandustegevus karjääris jätkub ning seega ei ole karjäär ametlik suplus- ja puhkekoht. Pikemas perspektiivis on Haapsalu linna eesmärk taotleda Valgevälja karjääri kinnistu riigi omandist munitsipaalomandisse ja rajada sinna avalik suplus- ja puhkekoht.

5.1.2. Arenguvajadused

1. Tagalahe kinnikasvamise pidurdamiseks on vajalik koostöös riigiga ja Lääne-Nigula vallaga rakendada järjepidevalt meetmeid jääkreostuse vähendamiseks ja veetaimestiku piiramiseks.
2. Ees- ja Tagalahe faarvaatrite süvendamine.
3. Tagalahe ääres asuva Rannarootsi Muuseumi sadamakoha Vanasadam merepääsutee on vaja süvendada, samuti rajada kaldakindlustus, et tagada muuseumi merekultuuri tutvustava tegevuse jätkamine.
4. Bürgermeistri holmi munitsipaalsadama „Bürgermeistri holmi merekeskus“ välja arendamine.
5. Ajalooliste faarvaatrite süvendamine võimaldamaks avada paadisõiduks ajaloolised paadisadamad raudteejaama juures ja promenaadil.
6. Puualevasadama välja arendamine Bürgermeistri holmi munitsipaalsadamas.
7. Paralepa ja Vasikaholmi supelrandade välja arendamine aktiivseteks puhkealadeks.
8. Väike viigi invasupluskohi edasi arendamine.
9. Pullapää nina välja arendamine supelrannaks koos surfialaga vastavalt detailplaneeringule.
10. Rohuküla supluskoha ja puhkeala arendamine.
11. Pusku sadamakoha ning puhkeala arendamine.
12. Laomäe sadamakoha puhkeala arendamine.

13. Puisse sadama, Kiideva sadamakoha ja Haeska lautrikoha merelepääsude regulaarne puhastamine.
14. Pusku sadamakohta välja arendamine väikelaevasadamaks.
15. Valgevälja karjääri ja karjääriga piirnevale RMK alale pärast kaevandustegevuse lõppemist avaliku ranna ja puhkeala rajamine.
16. Vajalik on paigaldada suunaviidad, et munitsipaalomandis olevad sadamad, lautri- ja supluskohad oleks hõlpsalt leitavad.
17. Järelevalve tõhustamine kallasradadele pääsude sulgemise üle.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

4.2. Valdkond – rohealad (haljasalad, pargid jmt)

5.2.1. Olukorra kirjeldus

Mitte ükski linn ei saa hakkama ilma rohelise infrastruktuurita, mille moodustab ümbritsev rohealade ja keskkonnasüsteemide võrgustik, ning mis vastandub tehiskultuurile infrastruktuurile.

Haapsalu on parkiderohke linn. Piiskopilinnuse hoov, Krahviaed, Raekoja park, Aafrika rand, Promenaad, Uuemõisa mõisa park ja väiksemad pargid, lisaks Paralepa parkmets ja Valgevälja mets moodustavad Haapsalu linnastu rohealade võrgustiku. Loodus- ja muinsuskaitsealused või muinsuskaitsealal asuvad pargid on Piiskopilinnuse hoov, Krahviaed, Raekoja park, Aafrika rand, Promenaad, Uuemõisa mõisa park ja Paralepa parkmets. Üldplaneeringuga on kehtestatud Paralepa ja Valgevälja metsades kohalik kaitseala, mille valitsejaks on Haapsalu linn.

Eesmärk on parkide ja parkmetsa pidev korrashoid, atraktiivsuse ja kasutusintensiivsuse suurendamine, eelkõige rekreatsiooni, kultuuri- ja loodusturismi huvides. Ideaalis võiks rohealad seotud olla nn rohekoridoridega. Lisaks puhke- ja virgestusvõimalustele ning esteetilisele väärtusele pakuvad linna rohealad ja taimestik laia valiku muidki hüvesid: süsiniku sidumine, õhu puhastamine, nn soojusaare efekti leevendamine, müra summutamine, elamute kommunaalkulude alandamine, elupaikade loomine jne.

Lisaks parkidele, rohumaadele, kaitse- ja haljasaladele ning veekogudele võib mitmekesiseid kooslusi leida ka ootamatumatest paikadest: teeservadest ja raudteetammidelt, jäätmaadelt ning endistelt tööstus- ja kaevandusaladelt, aedadest ja hoovidest, kalmistutelt, ajaloolistelt ehitistelt ja kõrghoonetelt, katustelt, pööningutelt ja keldritest. Linnas on suurem osa maapinnast kaetud tehiselementidega, mistõttu elupaigad on enamjaolt väikesed ja üksteisest isoleeritud. Kõige ulatuslikumad ja sidusamad on linnakeskkonnas esinevad rohevõrgustikud, mis on vajalikud ökoloogilise tasakaalu säilitamiseks ja inimtekkeliste mõjude pehmendamiseks.

Üks võimalus elurikkuse suurendamiseks linnahaljastuses on lillelõõnate rajamine, mis muudab liigivaesed murulapid meelepärasemaks tolmeldajatele, eriti kimalastele, ning on putukatele ja selgroogsetele loomulikumaks elupaigaks kui pügatud muru. Linde aga meelitavad ligi nii putukad kui ka järk-järgult valmivad seemned. Lisaks pakub värvikirev ja vaheldusrikas lillelõõnate silmailu ka inimestele. Soovitav on osaliselt muuta rohealade harjumuspäraseid hooldusviise, näiteks luua parkide vähem käidavatesse osadesse väikese hooldusintensiivsusega nn metsikuid nurki. Selline nn metsikute alade võrgustik võiks ulatuda läbi linna haljasalade sidusalt, võimaldades elurikkusel linnas ka kergemini levida.

Linna elanikud on kohati mures Haapsalu linnakeskkonna kõrghaljastuse pärast. Lisaks ilule on linna kõrghaljastus vajalik tagamaks elurikkuse säilimist, samuti tarbivad puud süsihappegaasi (CO₂), osalevad massiivselt hapniku tootmisel ja on olulised linna õhutemperatuuri regulatsioonis ning kuumasaarte tekkimise vältimisel.

5.2.2. Arenguvajadused

1. Parkide hoolduskavade koostamine.
2. Haljasaladele skulptuuride ja väikevormide paigaldamine.
3. Uute puude istutamine avalikus ruumis.

4. Parkide teede ja taristu järjepidev korrastamine.
5. Haapsalu esinduspargi (Promenaadi Jaan Poska park koos Aafrika ranna lastepargiga) puidust sildade, pinkide, atraktsioonide, terrasside jm pidev hooldamine, proteesimine ja vajadusel välja vahetamine.
6. Uuemõisa mõisapargi rekonstrueerimise jätkamine.
7. Raekoja pargi rekonstrueerimine koos Lossiplatsiga.
8. Wiedemanni skvääri ja Bürgermeistri holmi vahelise puhkeala välja arendamine.
9. Bürgermeistri holmi puhkeala välja arendamine.
10. Tagalahe äärse puhkeala laiendamine Aafrika rannast Haava tänavani.
11. Loodusliku mitmekesisuse ja liigirikkuse säilitamise olulisuse teadvustamine ja propageerimine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

5.3. Valdkond – looduslikud ja poollooduslikud alad

5.3.1. Olukorra kirjeldus

Looduskaitse

Haapsalu territoorium on rikkaliku ja riiklikult kaitstud loodusväärtustega. Väinamere hoiualasse kuuluvad Haapsalu territooriumil järgmiste külade rannaalad: Tuuru, Allika, Varni, Metsaküla, Kiviküla, Tanska, Mäeküla, Pusku Rohuküla ja Nõmme; tervikuna Hobulaiu küla. Matsalu looduskaitseala hulka kuuluvad Haapsalu territooriumil järgmised külad: Kiideva, Saardu, Puise; Koidu, Põgari-Sassi; osaliselt Haeska, Puiatu, Sinalepa ja Tuuru. Silma looduskaitsealale jäävad osaliselt Herjava ja Uuemõisa külade rannaala ning Uuemõisa aleviku põhjaosa. Vääriselupaiku on Haapsalu territooriumil inventeeritud 85, kaitstavaid loodusobjekte on 108, kaitsealuste liikide leiukohti on 1813 (Keskkonnaregister, seisuga 07.10.2022). Rahvusvahelise tähtsusega alad, mis ulatuvad ka Haapsalu linna territooriumile on: Ehmja-Turvalepa loodusala, Matsalu looduskaitseala, Väinamere loodusala, Väinamere linnuala.

Haapsalu üldplaneeringuga on määratletud kõrgendatud avaliku huviga (KAH) alad - linna ümbruse rohevõrgustik ja väärtuslikud maastikud, mis tagab neile kohaliku kaitse.

Loodusressursi kasutamine

Haapsalu linnal on metsamaad kokku 356,2 ha, mida hooldatakse/majandatakse üldplaneeringus sätestatud tingimustel. Looduslikud- ja poollooduslikud alad on ressursid, mis osaliselt on rakendatud rekreatsiooni ja loodusturismi valdkonnas. Paralepa parkmetsas on terviserajad, mis on aktiivses kasutuses. Terviseradasid haldab ja arendab OÜ Haapsalu Spordibaasid. Kiideva ja Puise külade vahel on eramaadel kulgev matkarada. Riigi- ja munitsipaalmaadel kulgeb rahvusvaheline ranniku matkarada. Rekreatsiooni, aga eriti loodusturismi valdkonnas, on väga palju kasutamata ressursi, mis välja arendamise korral annab suurt lisaväärtust nii kohalikele kui ka Läänemaad külastavatele turistidele ja pikendab nende siinviibimise aega.

Haapsalu rannaalad on enamuses roostunud. Kõdunev roog toodab mudaseteid. Mudasetted vähendavad vees hapnikku. Vajalik on pidurdada roostumist järjepideva niitmisega või veiste karjatamisega.

5.3.2. Arenguvajadused

1. Haapsalu kogukonnametsade keskkonnasäästlik majandamine metsade puhkeväärtuse säilimise eesmärgil.
2. Rannaalade korrastamine roostiku kasvu pidurdades.
3. Haapsalu linna rannaaladel roostunud rannaalade niitmise ja mägiveiste karjatamise korraldamine.
4. Poollooduslike koosluste kui ajalooliste maastike ja loodusliku mitmekesisuse hoidjate väärtustamine, teadvustamine ja hoidmine.
5. Haapsalu-Pullapää-Rohuküla matkaraja välja arendamine.
6. Loodusradade kaardistamine, viidastamine, loodus- ja kultuurimälestiste juurde infotahvlite paigaldamine ja korrashoiu tagamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

6. KESKKONNAKAITSE

Strateegiline eesmärk – Tõhusalt välja arendatud ja korraldatud heitvee- ja jäätmekäitlus tagab looduskeskkonna säästva kasutamise.

7.1. Valdkond – heitveekäitlus

7.1.1. Olukorra kirjeldus

Linnapiirkond

Haapsalus pakub üldkasutatavat vee- ja kanalisatsiooniteenust Haapsalu Veevärk AS (edaspidi HVV). Joogiveeks kasutatakse kaht põhjavee veeladestust: 1) ordoviitsiumi-kambriumi veeladestik; 2) kambriumi-vendi veeladestik. Vee kvaliteet vastab Euroopa Liidu direktiivile EC 98/83. Kõigile Haapsalu linna, Uuemõisa ja Paralepa alevike elanikele ja ettevõtetele on tagatud veeteenuste kättesaadavus. Haapsalu linn, Uuemõisa ja Paralepa alevikud on samal reoveekogumisalal linnaga. Haapsalu linnas on lahkvoolne kanalisatsioonisüsteem. Haapsalu reoveepuhasti asub Haapsalu linnas. Reoveepuhastusjaamas on kasutusel mehaaniline, keemiline ja bioloogiline puhastustehnoloogia. Reoveepuhasti valmis 1998. aastal. 2000. aastal laiendati puhastit bioloogilise fosfori- ja lämmastikärastuse süsteemi ja liivaeraldusega. Reoveepuhasti on projekteeritud võimsusele 22 000 inimekvivalenti ning on võimeline vastu võtma reovett kuni 7220 m³ ööpäevas. Tavapärane vajadus on u 3500 m³ ööpäevas. Jätkub trasside laiendamine uutesse elamu- ja tööstuspiirkondadesse ning amortiseerunud trasside kavapõhine rekonstrueerimine vastavalt ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukavale (edaspidi ÜVK).

Haapsalu linnapiirkonna probleem on vähene kaetus sademeveekanalisatsiooniga ning olemasoleva sademeveekanalisatsiooni ja sademevee lahtiste kulgemisalade puudulik hooldamine. ÜVK-s kajastuvad perspektiivsed sademeveekanalisatsiooni arengusuunad, kuid otsene sademeveearengukava ja -hoolduskava puuduvad. Hädavajalik on Haapsalu linnastu sademeveekanalisatsiooni ja sademevee avatud kulgemisalade süsteemi seisukorra hinnang ning sellele vastavalt koostada sademeveesüsteemide arendamise ja hooldamise kava. Kaugem eesmärk on kõigi tiheasustuste sademevete suunamine sademeveekanalisatsiooni. Sademevee süsteemi arendatakse praegu samal ajal teede remondi ja uute teede väljaarendamisega, sest puudub finantsvõimekus eraldi sademeveesüsteeme välja arendada.

Maapiirkond

Jõõdre ja Panga külas on iseseisvate puhastusseadmetega reoveekogumisalad. Ühisveevärk ja kanalisatsioon on üldjoontes valmis ehitatud.

Aastatel 2018–2021 on hajaasustuse programmi kaudu toetatud 25 majapidamise veesüsteemi (puurkaevu) rajamist ja 27 majapidamise kanalisatsioonisüsteemi (puhastusseadme) rajamist. Hajaasustuse programmi toetatakse ja viiakse ellu jätkuvalt.

6.1.2. Arenguvajadused

1. Haapsalu linnastu sadeveesüsteemide arendamine.
2. Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni (ÜVK) arengukavade perioodiline uuendamine ja tegevus vastavalt ÜVK arengukavale.

3. Hajaasustuse programmi kaudu maalise piirkonna elanike majapidamistele vee- ja kanalisatsioonisüsteemide välja ehitamise järjepidev toetamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

6.2. Valdkond – jäätmekäitlus

6.2.1. Olukorra kirjeldus

Korraldatud jäätmevedu

Korraldatud jäätmevedu teostab AS Eesti Keskkonnateenused. Selleks on sõlmitud vastav kontsessioonileping Haapsalu Linna ja AS Eesti Keskkonnateenused (kontsessionäär) vahel. Teenuse osutamine algab 01.01.2025.a. Kontsessionäär peab olema valmis osutama teenust kokku 60 (kuuekümmne) kuulise perioodi jooksul

Korraldatud jäätmeveo põhieesmärk on jäätmetekke vältimine ja vähendamine, jäätmete ohtlikkuse vähendamine, jäätmete taaskasutamine ja nende keskkonnaohutu kõrvaldamine ning jäätmehoolduse tegevustest tulenevate keskkonnamõjude vähendamine. Korraldatud jäätmeveo korra täitmine on kohustuslik kõigile Haapsalu linna füüsilistele ja juriidilistele isikutele, korteriühistutele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustele, kes linna haldusterritooriumil omavad hoonestatud kinnistut.

Uuendusena on alates 2025. aastast:

- Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud 10 jäätmeliiki. Samuti on hõlmatud keskkonnajaam (Lihula mnt 17b), mida hakkab opereerima AS Eesti Keskkonnateenused. Jäätmevedaja ülesandeks on korraldada keskkonnajaama haldamine kõikides tegevustes, mis on vajalikud selleks, et jaam toimiks eesmärgipäraselt. Peamisteks tegevusteks on jaama tehniline haldamine, jäätmevaldajatelt jäätmete vastuvõtmise korraldamine, kogutud jäätmete suunamine lõppkäitlusesse ja jäätmealase aruandluse koostamine;
- Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete kogumine ja üleandmine on kohustuslik üksikelu ja korterelamu jäätmevaldajatel, kelle kinnistul ei ole võimalik jäätmeid kohtkompostida või kes ei kasuta kohtkompostimise võimalust, äri-, tootmis- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib köögi- ja sööklajajäätmeid, kelle kinnistul ei ole võimalik jäätmeid kohtkompostida või kes ei kasuta kohtkompostimise võimalust;
- Biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid on võimalik jäätmevedajale üle anda tiheasustusalal asuvatel jäätmevaldajatel. Jäätmete üleandmine jäätmevedajale on vabatahtlik ja tasuline teenus;
- Paberi- ja kartongijäätmete kogumine ja üleandmine on kohustuslik tiheasustusalal asuvates 8 ja enama korteriga korterelamutes ning äri-, tootmis-, teenindus- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib paberi- ja kartongijäätmeid. Nimetatata tiheasustusalal asuvatel jäätmevaldajatel, välja arvatud üksikelumud, on võimalus jäätmeid jäätmevedajale üle anda.
- Suurjäätmeid on võimalik jäätmevedajale üle anda vastavalt korraldatud jäätmeveo hanke tingimustele või muusse kogumiskohta. Jäätmete üleandmine jäätmevedajale on vabatahtlik ja tasuline teenus;
- Segapakendijäätmete kogumine ja üleandmine on kohustuslik tiheasustusalal asuvates 8 ja enama korteriga korterelamutes ning äri-, tootmis-, teenindus- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib segapakendijäätmeid. Tiheasustusalal asuvatel muudel jäätmevaldajatel on võimalus segapakendijäätmed Jäätmevedajale üle anda.

- Klaaspakendite kogumine ja üleandmine on kohustuslik tiheasustusalal asuvates alates 8 korteriga korterelamutes ning äri-, tootmis- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib klaaspakendit. Nimetamata tiheasustusalal asuvatel jäätmevaldajatel, välja arvatud üksikelamud, on võimalus jäätmeid jäätmevedajale üle anda.
- Tekstiilijäätmeid on võimalik üle anda jäätmevedajale vastavalt korraldatud jäätmeveo hanke tingimustele või muusse kogumiskohta. Jäätmete üleandmine jäätmevedajale on vabatahtlik ja tasuline teenus;
- Ohtlikud jäätmed (v.a probleemtooted) on võimalik üle anda jäätmevedajale vastavalt korraldatud jäätmeveo hanke tingimustele, viia jäätmejaama või muusse kogumiskohta. Jäätmete üleandmine jäätmevedajale on vabatahtlik ja jäätmete üleandmine toimub hankega etteantud piirkoguste osas tasuta (Keskkonnajaama, Lihula mnt 17b);
- Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastusjäätmed on võimalik jäätmevedajale üle anda tiheasustusalal asuvatel jäätmevaldajatel vastavalt korraldatud jäätmeveo hanke tingimustele. Jäätmete üleandmine jäätmevedajale on vabatahtlik ja tasuline teenus tiheasustusalal asuvatele jäätmevaldajatele;
- Korraldatud jäätmeveo raames teenindab Jäätmevedaja avalikke mahuteid (klaaspakendi mahutid 19 tk, paberi- ja kartongijäätme mahutid 17 tk), mis lisatakse Haapsalu linna territooriumile.

Jäätmejaam

Läänemaa jäätmejaam asub Kiltsi külas. Jäätmejaama opereerib hakelepingu alusel Feralmet OÜ. Kinnistu kuulub Haapsalu linnale. Jäätmejaamas võetakse tasuta vastu: paber ja papp; puit(oksad), rehvid (8tk/aastas); elektri- ja kodumasinaid; patareid ja akud (Fe-Ni ja Ni-Cd). Ülejäänud jäätmed võetakse vastu vastavalt hinnakirjale.

Pullapää suletud prügila

Haapsalu territooriumil, Kiltsi külas, Läänemaa jäätmejaama kõrval asub Pullapää suletud prügila. Haapsalu linna kohustus on teostada suletud prügila seiret. Kord aastas tuleb määrata: pH, Nüld; Püld, kloriidid, KHT, NH₄; NO₃, SO₄, orgaanilise süsiniku sisaldus, elektrijuhitavus, naftasaadused ja fenoolid. Üks kord kolme aasta jooksul määrata raskemetallide sisaldus. Kord aastas tuleb Ungu oja suust prügila suhtes üles- ja allapoole voolu pinnaveeproovid. Proovides määrata: pH, elektrijuhitavus, BHT7KHT, hõljuvaine, Nüld, Püld, naftasaadused ja ühealuselised fenoolid.

Avalikud pakendipunktid

Haapsalu linnaruumi on laiali jaotatud pakendipunktid avalikuks kasutamiseks. Pakendipunkte haldavad pakendiringluse organisatsioonid: Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO); MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO); Eesti Pakendiringlus OÜ.

Haljastusjäätmed

Suurem osa Haapsalu avalikel aladel maha võetavatest okstest ja puudest purustatakse multšiks, mida kasutatakse terviseradade ja peenarde hoolduseks. Eraisikud saavad oksi ja haljastusjäätmeid ära viia Läänemaa jäätmejaama. Puhta puidu ja okste (v.a puu tüved ja kännud) ära andmine on tasuta ning muud haljastusjäätmed on tasulised hinnakirja alusel. Biolagunevaid aia- ja haljastusjäätmeid on tiheasustusalal asuvatel jäätmevaldajatel võimalik jäätmevedajale üle anda ka korraldatud jäätmeveo tingimustel.

6.2.2. Arenguvajadused

1. Taaskasutavate jäätmete tasuta äraandmise süsteemi arendamine.
2. Haava tn komposteerimisplatsi välja arendamine.
3. Haapsalu keskkonnajaama arendamine.
4. Läänemaa jäätmejaama arendamine.
5. Pullapää suletud prügila maa-alale uue kasutusotstarbe leidmine (päikeseenergia park jmt).
6. Tekkekohalt biojäätmete kogumise süsteemi arendamine.
7. Tekstiili kogumise süsteemi arendamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

7. TEHISKESKKOND

Strateegiline eesmärk – Haapsalu on nüüdisaegse ökonoomse infrastruktuuriga ja hästi korraldatud ühistranspordiga piirkond, mis tagab kvaliteetse elu- ja ettevõtluskeskkonna säilitades looduse mitmekesisuse ja omapära loodusressursse säästlikult kasutades.

7.1. Valdkond – teed ja tänavad

8.1.1. Olukorra kirjeldus

Riigiteed

Riigiteede hooldust korraldab Maanteeamet. Haapsalu linna läbib riigi põhimaantee Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla nr 9 ning tugimaantee Haapsalu-Laiküla nr 31. Neist esimese puhul on Tallinna maantee, Jaama tänav ja Kiltsi tee Haapsalu linna läbiva põhimaantee linnale kuuluvad lõigud. 2022. aastaks on rekonstrueeritud Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla maantee ja Haapsalu-Laiküla maantee Haapsalu linna territooriumil kogu ulatuses rekonstrueeritud.

Kohalikud teed

Omavalitsus teostab teede säilitus- ja hooldusremondivajaduste seiret ja teostab parendustööd vastavalt teehoolduskavale, vajadusele ja võimalustele. Hajaasustuspriirkonna kohalike teede talihoolduse lepingud on erinevates piirkondades sõlmitud erinevate hooldajatega hankemenetluse teel. Kohalike teede alla kuulub ka Haapsalu-Laiküla mnt Jaama tänav ristmikust kuni linna endise piirini. Nimetatud tee rekonstrueerimine koos raudteetammi rekonstrueerimise ja kergliiklustee rajamisega on hädavajalik.

Erateed

Eratee omanikul on võimalus eratee rajamiseks või rekonstrueerimiseks toetust taotleda Hajaasustuse programmi kaudu, mida riik rahastab 1/3 ja linn rahastab 1/3 ulatuses töö maksumusest. Aastatel 2018–2021 on hajaasustuse programmi abil rekonstrueeritud 8 hajaasustuses asuva majapidamise juurdepääsuteed. Hajaasustuse programmi toetatakse ja viiakse ellu jätkuvalt.

Tänavad

Tänavad on tiheasustustes klassifitseeritud vastavalt kasutuskooormusele 1.–4. seisundi taseme teedeks. 1. seisundi taseme teid hooldab aastaringelt lepingu alusel Haapsalu Linnahooldus OÜ, k.a Jõõdre ja Panga külade teid. 2.–4. seisundi taseme teede aastaringne hooldus on korraldatud hankepõhiselt. Vajadus on teostada igapäevast säilitus- ja hooldusremonti. Tungiv vajadus on tagada senisest paremad ja turvalisemad võimalused jala, lapsevankriga, ratastooliga, rulaatoriga, rattaga ja tõukerattaga tänavatel liiklemiseks.

Vanalinna tänavavõrk ja parkimine

Haapsalu vanalinna 13. sajandil kujunenud tänavavõrk asub Haapsalu vanalinna muinsuskaitsealal ja selle kaitsevööndis. Nimetatud tänavad ja nende kõnniteed on väga kitsad, samas liikluskooormus, eriti suvel, on väga suur. Probleemiks on parkimiskohtade vähesus eelkõige suveperioodil. Eelnimetatud kitsaskohta on leevendanud 2023. aastal valminud enam kui 100 parkimiskohaga parkimisala Vaba ja Vee tänaval. Käesolevaks ajaks on aga süvenemas ka üldine seisukoht, et autode liiklust vanalinnas tuleb piirata ja luua paremad võimalused jala ning rattaga liikumiseks.

Vanalinna teed on ehitatud kas munakivide või vana pinnase peale. Paljud vanalinna kõnniteed on tõstetud kruusa ja asfaldiga kõrgeks, seetõttu paljude madala vundamendiga majade soklid nõ upuvad kõnniteedesse. Kuna teepinna alla ei ole ehitatud ka drenkihte, jõuab pinnasest ja katendi pealt vesi majadeni. Kõnniteede madalamaks ehitamiseks on vajalik rajada tee alla sademeveesüsteem. Osaliselt on sademeveesüsteeme tänavate rekonstrueerimise raames ka rajatud. Sademeveesüsteemide rajamist vanalinna tuleb kindlasti jätkata.

Kergliiklusteed

Kergliiklusteede ehitamise eesmärk on jalgrattaga igapäevase liikumise soodustamine. Käesoleval ajal ei ole üldjuhul võimalik Haapsalu linnastus katkematult jalgrattaga liikuda eri linnaosade vahel, kodust kooli või kodunt tööle sõita. Vajalik on üldplaneeringust lähtuv kergliiklusteede võrgustik valmis ehitada.

Kergliiklusteede rajamine on hädavajalik suure koormuse ja suure lubatud sõidukiirusega teede kõrvale. Käesolevaks ajaks on rajatud kergliiklusteed Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla maanteel lõikudele: Rannamõisa-Tallinna mnt/Niine tn ristmik ja raudteejaam - Kiltsi lennuvälja teerist. Projekteerimisel on Uuemõisa-Herjava keskuse jalg- ja jalgrattatee, mille rajamine on seoses Herjava piirkonna järjest kasvava elanikkonnaga üks prioriteet.

Haapsalu-Laiküla maantee äärde seni kergliiklusteed rajatud ei ole. Maanteeameti hinnangu kohaselt on Haapsalu-Laiküla maantee liikluskorrumus ebapiisav kergliiklustee rajamiseks maantee rekonstrueerimisel. Haapsalu linna seisukoht on, et kergliiklustee Haapsalust Jõõdre ni on vajalik. Plaanis on projekteerida kergliiklustee Haapsalust Jõõdre küalani etapiviisiliselt, kuna kergliiklustee maaomandi küsimused ei ole senini lahendatud. I etapina on kavas välja ehitada kergliiklustee Haapsalu-Laiküla mnt-Valgevälja tee ristmikuni.

8.1.2. Arenguvajadused

Riigimaanteed

1. Ääsmäe-Haapsalu-Rohuküla maantee Kiltsi-Rohuküla lõigule kergliiklustee rajamine.
2. Lihula mnt rekonstrueerimine endise linna piirini koos raudteeviadukti rekonstrueerimisega.
3. Haapsalu – Jõõdre kergliiklustee rajamine. I etapp: Haapsalu-Laiküla mnt-Valgevälja tee ristmik.
4. Uuemõisa – Herjava jalg- ja jalgrattatee rajamine.
5. Rohuküla-Ahli-Ridala tee Väike-Ahli-Ridala 4,6 km lõigu mustkattega katmine.
6. Saanika-Martna tee Saanika-Kesu 2,8 km lõigu mustkattega katmine.

Kohalikud teed

7. Avalike teede, tänavate ja kõnniteede rekonstrueerimine.
8. Liikluskorralduse ja -ohutuse tagamine teedel ja tänavatel (külad sildid, tänavate nimed, teede viidad, liiklusmärgid, teemärgistus, bussiootealad).
9. Koolibussiteede muutmine tolmuwabaks.
10. Teehoolduse tõhustamine hajaasustuses.

Erateed

11. Hajaasustuse programmiga majapidamistele juurdepääsuteede rajamise ja rekonstrueerimise toetamine.
12. Mitut majapidamist teenindavate erateede vormistamine avalikuks teeks ja selle üleandmine munitsipaalomandise.

Tänavad

13. Sõidu- ja kõnniteede regulaarne rekonstrueerimine.
14. Tööstusalade juurdepääsuteede rekonstrueerimise jätkamine.
15. Linna peamise liikluskoormusega tänavate – Metsa tn, Kalda tn, Lihula mnt, Raudtee tn, Lahe tn, Kuuse tn, Kastani tn, Mulla tn, Suur-Lossi tn, Sadama tn – rekonstrueerimine.
16. Haapsalu linna, eelkõige elamualadel ja vanalinnas, sadameveesüsteemide projekteerimine ja ehitamine.

Parklad

17. Haapsalu parkimisalade arendamine ja parkimiskorralduse tõhustamine.
18. Sadama tänava avaliku parkla ehitamine.
19. Raudteejaama ja raudteepeatustesse avalike parklate ehitamine.

Kergliiklusteed

20. Kergliiklusteede võrgustiku välja arendamine vastavalt üldplaneeringule.
21. Uuemõisa ja Kiltsi piirkonna kergliiklustee trasside ühendamine Mulla tänavaga.
22. Paralepa kergliiklustee rajamine.
23. Väikese viigi ümber kergliiklustee rajamine koos kaldakindlustuse rekonstrueerimisega.
24. Haudejaama tee – Hommiku kallas – Bürgermeistri holm kergliiklustee rajamine.
25. Kergliiklustee Tallinna mnt ristmik – Uuemõisa raudteejaam rajamine.
26. Riigimaantee Herjava tee äärse kergliiklustee rajamine.
27. Riigimaantee Haapsalu – Jõõdre kergliiklustee rajamine.
28. Riigimaantee Kiltsi – Rohuküla äärse kergliiklustee rajamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

7.2. Valdkond – ühistransport

7.2.1. Olukorra kirjeldus

Bussitransport

2018. aastast korraldab bussiliinide ühistransporti Lääne maakonnas MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus. Haapsalut läbivate kaugbussiliinide sihtkohad väljaspool maakonda on Tallinn, Tartu, Lihula, Virtsu, Pärnu. Haapsalut läbivad Tallinn-Hiiumaa bussiliinid. Haapsalu linna teenindavad Läänemaa liinigrupi 1 ja 3 linna- ja maakonnaliinid.

Linnaliine on 3:

- Nr 1 Kalda – Kastani kauplus – Rohuküla sadam;
- Nr 2 Uuemõisa – Holmi;
- Nr 2A Herjava – Uuemõisa – Holmi;
- Nr 3 Lihula mnt – Männiku tee – Kastani – Holmi.

Sõitjate vähesuse tõttu teenindab alates 2018. juulist Haeska küla graafikujärgne nõudeliin, Kiideva küla teenindab nõudeliin osaliselt. Nõudebussi soovist tuleb hiljemalt eelmise tööpäeva õhtuks ette teatada.

Raudteetransport

Üleriigiline planeering 2030+ peab toimepiirkondade omavaheliseks sidustamiseks oluliseks Tallinn-Haapsalu-Rohuküla raudtee taastamist: *Alles tuleb jätta võimalus taastada Tallinna–Haapsalu(–Rohuküla) liin. Seepärast ei ole mõttekas raudteetammi hävitada, raudteemaad kruntida ega anda seda püsivaks kasutamiseks muul otstarbel, mis takistaks selle hilisemat kasutamist raudteeliikluseks.*⁶

Vabariigi Valitsuse 2017. a otsuse alusel taastas AS Eesti Raudtee raudteetaristu Riisipere-Turba 6,5 km lõigul. Reisirongiliiklus taasavati 8. detsembril 2019. Tegemist oli Riisipere-Haapsalu-Rohuküla raudtee I etapiga. 2020. aastal sai AS Eesti Raudtee Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt ülesandeks projekteerida Turba-Haapsalu-Rohuküla elektriraudtee. Riigieelarvest eraldati töödeks 2 miljonit eurot. SA Läänemaa teeb koostööd Asiga Eesti Raudtee. Perioodil 2018-2020 tellis SA Läänemaa Turba-Haapsalu-Rohuküla raudtee projekteerimise ettevalmistamiseks töid mahus ligi 185 000 eurot. Projekt valmis 2023. aastal.

Haapsalu linna piires on keeruline olnud leida projektlahendus Haapsalu raudteejaama alale, kus peab arvestama raudtee, muuseumi, jalakäijate ja maanteeliikluse vajadustega ning lisaks muinsuskaitse eritingimustega. Raudtee- ja Sidemuuseumil valmis 2022. aastal raudteeala arenduskontseptsioon ning ühiselt on leitud lahendused reisirongiliiklusele ja raudteemuuseumi eksponaatidega külastusaladele.

Turba-Risti raudteelõigu ehitamine lükati 2022. a. suvel Vabariigi Valitsuse poolt määramatusse tulevikku.

⁶ Üleriigiline planeering 2030+ ptk 4.2.4.

https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/document_files/ruumiline/a4_5mmbleed_eeesti_2030_sisu_111212.pdf

7.2.2. Arenguvajadused

1. Turba – Haapsalu – Rohuküla raudteelõigu taastamine.
2. Raudteeliikluse taastamine ja muude liiklusvahenditega sidumine.
3. Raudtee peatuskohtade parklate ja juurdepääsuteede rajamine.
4. Invasõbralik ühistransport.
5. Innovaatiliste lahenduste rakendamine ühistranspordis.
6. Elanike vajadusi arvestavate sõidugraafikute koostamine.
7. Kõigi bussipeatuste muutmine turvaliseks ja korrastatuks: ootealade korrastamine ja valgustamine, ootepaviljonide paigaldamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

7.3. Valdkond – tänavavalgustus

7.3.1. Olukorra kirjeldus

Haapsalu munitsipaaltänavavalgustus on kogu mahus üle antud Haapsalu Linnahoodus OÜ bilanssi. Haapsalu Linnahoodus OÜ tagab kogu Haapsalu tänavavalgustuse töökorras oleku ja tänavavalgustuse arendusprojektide elluviimise.

2019. aastal teostati EL Ühtekuuluvusfondi projekt „Ühtlane ja ökonoomne tänavavalgustus valla tiheasustusaladel“, mille raames vastavalt projekti tingimustele rekonstrueeriti Jõõdre ja Panga külade, Paralepa aleviku ja umbes pool Uuemõisa aleviku tänavavalgustusest. Sellega on enamuse munitsipaalomanduses olevast tänavavalgustussüsteemist asendatud nüüdisaegse LED-tehnoloogial baseeruva tänavavalgustusega. Ka enamuse maapiirkonnas asuvatest bussipeatustest on varustatud päikesepatarei toitega LED valgustitega, kuid paljud bussipeatused on veel valgustuseta.

Valgustuspunktide koguarv on 2962 tk, neist rekonstrueeritud ja viidud üle LED-tehnoloogiale 2330 tk (79%). Ligi 10 aasta jooksul uuendatud tänavavalgustus võimaldab võrreldes varasemaga enam kui 60-80% energia- ja finantskokkuhoidu. LED-tehnoloogial põhinevad tänavavalgustussüsteemid on energiasäästlikud, hämarlülitusel ja operatiivselt hallatavad.

7.3.2. Arenguvajadused

1. Tiheasustusaladel (Haapsalu linnastu, Panga küla, Jõõdre küla) tänavavalgustuse välja ehitamine kogu tänavavõrgu ulatuses, külakeskustes ja kujunevates elamupiirkondades vastavalt vajadusele.
2. Kogu munitsipaalomanduses oleva tänavavalgustuse asendamine nüüdisaegse LED-tehnoloogial baseeruva tänavavalgustusega.
3. Ülekäiguradade ja bussipeatuste nõuetekohane valgustamine.
4. Tiheasustusaladel elektriliinide rekonstrueerimisel eelistada õhuliinide asendamist maakaablitega või autonoomsete tänavavalgustuspostidega.
5. Tänavavalgustuse juhtimissüsteemi edasi arendamine „Targa linna“ võtmes.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

7.4. Valdkond – elamu- ja kommunaalmajandus

7.4.1. Olukorra kirjeldus

Munitsipaalomand on linnale kuuluv vara. Munitsipaalomanduses võivad olla kinnistamata maa, kinnistud, elu-, sotsiaal- ja äriruumid. Munitsipaalomandi kaudu saab omavalitsus viia ellu kavandatud poliitikaid – planeerida eri võimalusi pakkuvaid avalikke linnaruume, tööstuspiirkondi, sotsiaal- ja äriruume jne. Munitsipaalkoolide-, -kultuuri- ja -seltsimajade, -sadamate jmt seisukorda, vajadust ja tegevusi on kirjeldatud vastava valdkonna peatükis.

Munitsipaalelamufond

Seisuga 01.01.2022 on Haapsalu linnas 77 korteriomandit, mida üüritakse välja abivajajatele. Sellest 46 korterit kuulub linnale ja 31 korterit Haapsalu Linnavalitsuse tütarfirmale Haapsalu Linnamajanduse AS-le. Kõigi korterite üürilepingute sõlmimise otsustab Haapsalu linna eluasemekomisjon. Sotsiaalkorterite elanikud ei ole üldjuhul võimalised ise elamispinda üürima.

Sotsiaalkortereid on soovitud vähem. Vajadus on sotsiaalkorterite järele, kus pakutakse toetatud elamise teenust. Elamufondi korrashoid on pidev tegevus ja selle elluviimine oleneb linnavalitsuse rahalistest võimalustest. Igal aastal renoveeritakse vähemalt üks korter.

Elamuehitusprogramm

Paralepa piirkonnas arendab linn pereelamute rajamise eluasemeprogrammi. 2021. a. lõpuks oli seal müüdud 36 elamukrunti, millele on rajatud ühisveevärk ja elektrivarustus. 2022. a. müüdi viimased 7 krunti. Bürgermeistri holmil kuulub linnale neli elamukrunti ning sinna kavandatakse uut detailplaneeringut, mille tulemusena moodustatakse veel juurde umbes 10 elamukrunti. Bürgermeistri kruntide välja arendamine ja müük leiab aset umbes 2 – 3 aasta pärast.

Arendusplaanidega munitsipaalma

Linn on huvitatud Tööstuse tn ja planeeritava raudteetrassi vahelise tootmismaa müümisest või hoonestusõiguse võõrandamisest investoritele, kes soovivad Haapsalus käivitada tootmistegevust.

Bürgermeistri holmi sadamaala (kinnistu reg nr 1718132, koha aadress Kaluri tn 37, pindala 55501 m², endine sihtotstarve riigikaitsemaa) on 19. oktoobrist 2022 munitsipaalomandis. Plaanis on välja arendada munitsipaalsadam (Bürgermeistri holmi merekeskus) koos puhkealaga.

Pikemas perspektiivis on kavas Kiltsi lennuväljaga piirneval 45 ha suurusel alal välja arendada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete tarbeks Kiltsi tööstusala.

Haapsalu linna teenindav kaugküttekattlamaja kuulub kontsernile Utilitas Eesti AS ja asub kesklinna elamupiirkonnas. Uuemõisa alevikku teenindav kattlamaja kuulub Tootsi Turvas AS-le. Pikemas perspektiivis on vajalik linna teenindav kaugküttesüsteem reorganiseerida ning rajada mõlema asula tarbeks koostootmisjaam asukohaga väljaspool elamupiirkonda.

Kalmistud

Haapsalus on viis munitsipaalkalmistut: Metsakalmistu, Haapsalu Vana kalmistu (ajaloomälestisena riikliku kaitse all – MKA reg nr 4047), Ridala Uus kalmistu (MKA reg nr 4047), Ridala Vana kalmistu (MKA reg nr 4081) ja Sinalepa kalmistu. Kalmistuid haldab ja hooldab vastavalt kalmistute hooldamise ja kasutamise eeskirjale OÜ Haapsalu Linnahooldus. Maetute andmed kantakse kalmistute infosüsteemi Haudi.

7.4.2. Arenguvajadused

1. Järgida maakonna kliimakavast tulenevaid soovitusi (ökonoomsus, taaskasutatava energia kasutamine jne).
2. Ökonoomse ja kaasaja vajadustele vastava linnavolikogu ja -valitsuse hoone ehitamine vanalinna, Lossiplats 2 kinnistule.
3. Mänguväljakute rajamine avalikele aladele Haapsalu linna ja Uuemõisa aleviku korruselamute piirkondades, Paralepa aleviku pereelamute piirkondades, hajaasustuse külakeskustes ning avalikes randades ja supluskohtades.
4. Toetatud elamisega sotsiaalkorterite välja arendamine.
5. Uue lasteaia ehitamine.
6. Bürgermeistri holmi sadamate ja elamukruntide juurdepääsuteede ja tehnovõrkudega varustamise arendamine.
7. Bürgermeistri elamupiirkonna välja arendamine.
8. Valgevälja elamupiirkonna välja arendamine.
9. Tööstusalade arendamine (vt ptk Ettevõtluskeskkond).
10. Avalikeks huvideks mittevajaliku kinnisvara võõrandamine.
11. Kalmistute infrastruktuuri parandamine ja arendamine.
12. Metsakalmistule urniseina ja tuhapuisteala rajamine.
13. Lemmikloomade matmisala rajamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

7.5. Valdkond – muinsuskaitse- ja pärandkultuuriobjektid

7.5.1. Olukorra kirjeldus

Haapsalu materiaalne kultuuripärand on mitmekülgne. Suur osa pärandist on muutunud lahutamatuks piirkonna identiteedi osaks. Haapsalu unikaalsus on ajaloolise hoonestuse rikkalikkus ja terviklikult välja kujunenud puitasumite piirkonnad. Haapsalu piiskopilinnus ja selle ümber ajalooliselt kujunenud linnatuumik koos mereäärse kuurordialaga moodustab Haapsalu muinsuskaitseala (MKA reg nr 27013). Haapsalu piiskopilinnuse kompleks (MKA reg nr 15391, 15392), Uuemõisa mõisakompleks (MKA reg nr 15590-15593), Haapsalu raudteejaama hoonete kompleks (MKA reg nr nr 15396–15419), Haapsalu kuursaal (MKA reg nr 15395), Haapsalu Jaani kirik (MKA reg nr 15394) ja Ridala kirik (MKA reg nr 15587) on tuntuimad muinsuskaitsealased mälestised. Muinsuskaitse all on ka Haapsalu Vana kalmistu (MKA reg nr 4047), Ridala Vana kalmistu (MKA reg nr 4081) ja Ridala kirikuaed (MKA reg nr 4083), samuti palju, enamuse Roman Haavamägi loodud, monumente. Lisaks arheoloogiamälestised jm. Haapsalu territooriumil asub kokku 121 kultuurimälestiste riiklikus registris arvel olevat kinnismälestist.

Haapsalu vanalinna muinsuskaitseala loodi 1973. aastal. Muinsuskaitseala tuumik on püsinud muutumatuna. Muinsuskaitseala piire on aja jooksul pisut muudetud. Muinsuskaitseamet koostas Haapsalu vanalinna uue kaitsekorda, mis jõustus 19.01.2024. Haapsalu ajaloolist, enamuses puithoonestust järjest enam väärtustatakse ja järjest kasvab avalik huvi selle kaitsmiseks koos ajaloolise miljöö ja kujunenud looduskeskkonna säilitamisega.

Haapsalu linna üldplaneeringu muinsuskaitse eritingimustega on määratletud ka miljööväärtuslikud piirkonnad. Järjest enam tähtsustatud teemavaldkonnaks on muutunud ka pärandkultuur ja looduslikud pühapaigad. Muinsuskaitstes on oluline olla väärtushinnangutes konservatiivne ja järjekindel. Kultuuripärandi väärtustamine, selle hoidmine ja kaitsmine ei ole üldjuhul populaarne tegevus, aga kultuuripärandi väärtus kasvab ajas.

7.5.2. Arenguvajadused

1. Linnale kuuluvate muinsuskaitse all olevate objektide järjekindel hooldamine, restaureerimine ja korrastamine.
2. Silmapaistvate ja unikaalsete puitarhitektuuri objektide – kuursaali ja raudteejaama kompleksi restaureerimine.
3. Muinsuskaitse- ja pärandkultuuri objektide tutvustamine ja senisest tihedam sidumine turismivaldkonnaga.
4. Pärandkultuuri objektide ja looduslike pühapaikade inventariseerimisele, tutvustamisele ja korrastamisele kaasa aitamine.
5. Koguduste toetamine pühakodade restaureerimisel.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

7.6. Valdkond – kohalik põhivõrk

7.6.1. Olukorra kirjeldus

Haapsalu linnas on kokku u 220 kohaliku geodeetilist põhivõrgu punkti. Neid kindelpunkte kasutatakse katastritööde, topo-geodeetiliste mõõdistuste, teostusmõõdistuste jt geodeetiliste tööde lähtepunktidenä.

Tänaäeks on väga suur osa kohalikust põhivõrgust amortiseerunud, kas hilisema ehitustegevuse või geodeetilise põhivõrgu punktide omaaegse viletsa ehituskvaliteedi tõttu. Teostatud on Kohalike põhivõrgu punktide inventeerimine ja seisukorra kontroll. Seoses teedeehitusega rekonstrueerib Haapsalu linn ca 3-4 punkti aastas.

7.6.2. Arenguvajadused

1. Kohaliku geodeetilise põhivõrgu projekteerimine ja järkjärguline rekonstrueerimine. Suuremahulised tööd teostatakse koostöös Maa-ametiga.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

8. ETTEVÕTLUSKESKKOND

Strateegiline eesmärk – Haapsalu infrastruktuur, omavalitsuse poolt pakutavad teenused ja taristu motiveerivad Haapsallu elama asumist, eri liiki ettevõtete loomist ja nende jätkusuutlikku arendamist.

8.1.1. Olukorra kirjeldus

Statistika

Tabel 1. Statistilisse profiili kuuluvate üksuste arv tegevusala järgi. Haapsalu linn, 2021

	Tegevusala	Arv
1	Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	178
2	Ehitus	177
3	Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	148
4	Töötlev tööstus	112
5	Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	106
6	Muud teenindavad tegevused	104
7	Majutus ja toitlustus	78
8	Kinnisvaraalne tegevus	75
9	Veondus ja laondus	59
10	Haldus- ja abitegevused	56
11	Info ja side	49
12	Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	37
13	Finants- ja kindlustustegevus	29
14	Tervishoid ja sotsiaaltoetused	29
15	Haridus	14
16	Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	4
17	Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	2
18	Mäetööstus	1

Allikas: Statistikaamet

Tabel 2. Statistilisse profiili kuuluvad üksused töötajate arvu järgi. Haapsalu linn, 2021

Töötajate arv	Üksuste (asutused, ettevõtted jm) arv
Vähem kui 10	1202
50-249	11
250 ja enam	0

Allikas: Statistikaamet

Tabel 3. Statistilisse profiili kuuluvate üksuste arv õigusliku vormi järgi. Haapsalu linn, 2017-2021

Õiguslik vorm	2017	2018	2019	2020	2021
Füüsilisest isikust ettevõtja	284	288	277	279	258
Täisühing	5	4	3	3	3
Usaldusühing	1	3	3	4	4
Osaühing	807	850	853	894	971
Aktsiaselts	20	21	20	21	19
Tulundusühistu	3	3	3	3	3
Euroopa äriühing	0	0	0	0	0
Välismaa äriühingu filiaal	1	0	0	0	0
Mittetulundusühing	316	539	535	546	554
Sihtasutus	9	9	10	10	10
Riiklik üksus	6	5	3	3	3
Kohaliku omavalitsuse üksus	24	19	19	17	17

Allikas: Statistikaamet

Tabel 4. Brutotulu saajate arv vanuserühma ja soo järgi. Haapsalu linn, 2013–2021

Sugu	Vanuserühm	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mehed	Vanuserühmad kokku	2427	2393	2369	2372	2334	2325	2276	2193	2149
Mehed	Alla 25	241	234	202	174	158	149	144	142	138
Mehed	25-49	1367	1311	1312	1322	1292	1289	1230	1154	1125
Mehed	50-62	656	672	661	667	665	670	665	655	659
Mehed	63 ja vanemad	162	176	193	209	219	217	237	241	227
Naised	Vanuserühmad kokku	3236	3199	2962	2945	2901	2845	2834	2763	2698
Naised	Alla 25	261	235	184	191	154	160	167	133	147
Naised	25-49	1582	1546	1437	1382	1344	1275	1229	1208	1148
Naised	50-62	1088	1094	1016	1028	1055	1041	1034	1008	984
Naised	63 ja vanemad	305	324	326	344	349	369	405	414	419

Allikas: Statistikaamet

Tabel 5. Palgatöötaja keskmine kuu brutotulu vanuserühma ja soo järgi. Haapsalu linn, 2013-2021

Sugu	Vanuserühm	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mehed	Vanuserühmad kokku	965	1008	1068	1129	1205	1273	1329	1373	1443
Mehed	Alla 25	663	651	700	784	871	944	931	932	978
Mehed	25-49	1068	1110	1172	1245	1317	1363	1440	1477	1531
Mehed	50-62	920	1000	1045	1977	1164	1276	1332	1403	1491
Mehed	63 ja vanemad	722	759	829	854	913	953	986	1053	1154

Naised	Vanuserühmad kokku	715	766	826	857	916	987	1051	1106	1174
Naised	Alla 25	516	519	571	613	694	713	759	785	818
Naised	25-49	772	822	876	903	962	1035	1107	1165	1244
Naised	50-62	739	789	854	892	943	1030	1098	1145	1217
Naised	63 ja vanemad	502	600	661	704	755	821	884	942	1008

Allikas: Statistikaamet

Tabel 6. SKP elaniku kohta (EUR) 2020. a.

Tallinn	33563,88
Harju maakond	28927,62
Tartu linn	22326,51
Tartu maakond	19280,38
Lääne-Viru maakond	12966,17
Järva maakond	12609,28
Viljandi maakond	12387,8
Pärnu maakond	11883,48
Saare maakond	11712,07
Ida-Viru maakond	11665,17
Lääne maakond	10314,34
Rapla maakond	9540,57
Jõgeva maakond	9294,8
Võru maakond	8496,28
Hiiu maakond	8072,53
Valga maakond	7981,41
Põlva maakond	7757,94

Allikas: Statistikaamet

Tabel 7. Läänemaa parimad ettevõtted 2018-2020. Ajalehe Äripäev Läänemaa TOP

Äripäev moodustab pingerida 6 näitaja põhjal: 1) käive ja selle aastane kasv; aasta maksueelne kasum ja selle aastane kasv; rentaablus ja lisandväärtus töötaja kohta aastas. Markeeritud on ettevõtted, mille tegevusaadress on Haapsalu linnas.

	2018. aastal	2019. aastal	2020. aastal
1	Kärneri-Jõe OÜ	Tandem Kaubandus OÜ	Holm Bank AS
2	Läänemaa Veautokeskus OÜ	Lääne Teed OÜ	Ohtla Põld OÜ
3	Triovara Halduse OÜ	Navix OÜ	Ankiter OÜ
4	Esträv Grupp OÜ	Haapsalu Uksetehase AS	Tene Kaubandus OÜ
5	Raudviu OÜ	(5-6) Haapsalu Metal OÜ Rannarootsi Lihetööstus OÜ	Morobell OÜ

6	Linnamäe Lihatööstuse AS	(5-6) Haapsalu Metal OÜ , Rannarootsi Lihatööstus OÜ	Lääne Teed OÜ
7	Navix OÜ	Serviti OÜ	Rannarootsi Lihatööstus AS
8	Resteh OÜ	Nurme Apteek OÜ	Business Workcenter OÜ
9	Ohtla Põld OÜ	Ehto OÜ	Imatra Elekter AS
10	Imatra Elekter AS	Haapsalu Alumiinium OÜ	Viljatare OÜ

Allikas: Äripäev

Tööstusalad

Suurimateks tööandajateks on jätkuvalt hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite ja mootorrataste remont, töötlev tööstus ja ehitus. Äripäeva koostatud pingerea järgi kuuluvad kolme aasta kümne parima ettevõtte hulka enamuses tootmisettevõtted. Haapsalu suuremad tootmisettevõtted on enamuses koondunud Nõukogude aja riigiettevõtete tootmisbaaside territooriumitele Uuemõisas, holmidel, Tööstuse tänava-Lihula mnt ja Aida-Oja tänava piirkonnas. Nimetatud piirkondades on tööstusalade laiendamiseks võimalusi Uuemõisas, Tööstuse tänava-Lihula mnt piirkonnas. Perspektiivse tööstusala saab välja arendada Kiltsis, kus on tootmismaa sihtotstarbega kinnistud, kuid mis on riigimaad. Uute tööstusalade välja arendamine on Haapsalule oluline, sest tööstus tagab aastaringsed töökohad ja üldjuhul töötajate keskmisest kõrgema palga.

Tervisemajandus

Haapsalu atraktiivsus ja teadvustamine seostub eelkõige turismi ja kuurortlinna mainega. Turism on nii Haapsalule kui ka kogu Läänemaale oluline arenev sektor. Selle majandussektori eripäraks on tugev sesoonsus, mis kandub mõningal määral edasi ka kaubandusse, teenindusse ning muudesse valdkondadesse. Erandiks on terviseturism ehk tervisemajandus. Haapsalu on rahvusvaheliselt tuntud ja tunnustatud taastusravi poolest. Haapsalus on kolm asutust, kus töötavad terviseameti tegevusloaga taastusravi ja füsiatriateenuseid pakuvad spetsialistid: SA Haapsalu Neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus, AS Heal (Fra Mare Thalasso Spa) ja SA Läänemaa Haigla. Rahvusvahelisel tipptasemel taastusravihaigla SA Haapsalu neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus (HNRK) on spetsialiseerunud neuroloogiliste probleemidega laste ja täiskasvanute abistamisele. HNRK-s on kolm põhitegevuse elluviimisele suunatud osakonda: spinaalse rehabilitatsiooni osakond, neurorehabilitatsiooni osakond, laste taastusravi ja tugi-liikumiselundkonna taastusravi osakond. Haiglas on kokku 145 töötajat, neist umbes 100 töötab vahetult patsiendiga.

Terviseklaster

Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledži ja selle juures tegutseva Tervisedenduse ja rehabilitatsiooni kompetentsikeskuse (TERE KK) ning Haapsalu Neuroloogilise Rehabilitatsioonikeskuse algatusel on loodud töögrupp eesmärgiga luua terviseklaster, s.o Läänemaa tervisevaldkonna koostöövõrgustik uuenduslike teenuste ja toodete arendamiseks, asutuste ja ettevõtete arengu toetamiseks ja tervisemajanduse valdkonnas tegutsejate ühiseks turundamiseks. Klasteri tegevuse fookuses on: parima kompetentsi loomine, selle rakendamine; teenuste/ toodete arendus; tervisemajanduse arengut toetavate koolituste korraldamine; teavitus ja turundus. Oluliseks terviseklasteri sihtgrupiks on ettevõtjad (spaad, tervisetoodetootjad), et kaasa aidata spaa keskkonda sobivate tugi- ja nõustamisteenuste (toitumine, liikumine, taastumine, vaimne tervis jt) ja tervisepakettide väljatöötamisel. Eesmärk: Läänemaal on tugev ja konkurentsivõimeline tervisemajandus, mis on tuntud nii Eestis kui kaugemal ja mis on elukvaliteedi märgiks kohalikule elanikule

Maapiirkond

Haapsalu linna maapiirkonnas tegeletakse peamiselt põllumajanduse, metsanduse ja kalandusega. Maa harimisega tegelevad valdavalt põllumajandustootjad ja eraisikud. Haapsalu linna maalises piirkonnas ei ole kuigi head tingimused nn traditsioonilise põllumajandusega tegelemiseks. Põllumaad on madala boniteediga pae- ja savirikkad, mistõttu tasub siin pigem tegeleda lihaveise-, lamba- ja kitsekasvatusega ning mahepõllumajandusega. Lihaveised on vähenõudlikud loomad ning nad on väga head rannaniitude ja kadakaste karjamaade taastajad ja hooldajad. Põllumajandustootjad tegelevad enamasti lihaloomade kasvatamisega põllumajandusmaa harimise eesmärgil. Tegevust arendatakse peamiselt kaitsealadel. Põllumajanduslik tootmine on täna jätkusuutlik vaid põllumajandustoetuste abil. Käesoleval ajal menetluses oleva Matsalu rahvuspargi uue kaitsekorralduskava alusel tohib rahvuspargi territooriumil kasutada vaid mahepõllumajanduses lubatud ainete kasutamist, intensiivpõllumajanduses kasutatavate ainete kasutamine on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul. Eelnimetatud piirang loob Matsalu rahvuspargi territooriumil, mille hulka kuulub Haapsalu linnast Matsalu lahe põhjakalda ala, võimaluse piirangust tulenev miinus plussiks keerata ja arendada usaldusväärset, rahvusvaheliselt tuntud mahetootmist ja maheelulaadi ning -turismi (mesi, liha, aiandus- ja põllumajandussaadused, õhk jne), mida rahvusvaheliselt tuntud rahvuspargi nimega on lihtsam turundada.

Läänemaa kalurite katusorganisatsioon on MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts, mille liikmed on ka Haapsalu linna kutselised kalurid ja Haapsalu linn. Munitsipaalsadam on Puise sadam, mida haldab MTÜ Puise Kalasadama Selts. Puise sadam on ka suurim Haapsalu linna territooriumil olev rannakalurite sadam. Suuruselt teine on eravalduses olev Topu sadam.

Elektrivõimsus

Haapsalu linn saab põhilise elektritoite Haapsalu 110/35/10 kV alajaamast, mis asub Lihula mnt viadukti lähisel. Alajaama võimsus on 16 MVA. Haapsalu hajaasustusalas idaserva varustab elektriga Taebla 110/10 kV alajaam, võimsus 10 MVA ning lõunaserva Martna 110/10 kV alajaam, võimsus 6,3 MVA. Linnastu keskpingeliinid on valdavalt maakaabelliinid, madalpingevõrk kesklinna ja suurte objektide juures valdavalt maakaabelliinidena ning aedlinnade piirkonnas õhuliinidena. 10 kV trafoalajaamu on linnastu piirkonnas 76, madalpingeliine 111 km, millest 81 km on maakaabelliinid ja 30 km õhuliinid ning keskpingeliine 58 km, millest 52 km on maakaabelliinid ja 6 km õhuliinid. Hajaasustusalal on trafoalajaamu 175, madalpingeliine 240 km, millest maakaabelliine on 27 km ja õhuliine 213 km ning keskpingeliine 185 km, millest 21 km on maakaabelliinid ja 164 km õhuliinid. Ettevõtlusaladel on elektritarbimise vajadus tavapärasest suurem ja seetõttu on vajadus uute alajaamade järele holmide piirkonnas, Tööstuse tn piirkonnas, Uuemõisa piirkonnas. Samuti on elektrivõimsuse vähesus sageli takistuseks väikeettevõtluse arendamiseks hajaasustuspiirkonnas.

8.1.2. Arenguvajadused

1. Avaliku taristu järjepidev ja vajadustest tingitud arendamine ja parendamine: teede rekonstrueerimine ja parendused, tänavavalgustuse ehitus, sadamakohtade arendamine, faarvaatrite puhastamine, veevärgi ja kanalisatsiooni arendamine, soojusmajandus jt.
2. Elektrivõimsuste suurendamine ettevõtluse tarbeks erinevates tihe- ja hajaasustuspiirkondades.
3. Kohaliku toidutootmise toetamiseks Haapsalu turu jätkuv arendamine. Haapsalu turg vajab kaasaegset turuhoonet – toidutootjate ja tarbijate kohtumispäika (Haapsalu toiduturg), kus on lisaks müügilaudadele toiduteemaliste koolituste ja reklaamiürituste läbi viimiseks õppekõök.
4. Läänemaa terviseklatri loomise ja tegevuse toetamine.
5. Tööstuse tänava piirkonna tööstusala välja arendamine.

6. Sadamate ja paadisildade rekonstrueerimine, lossimiskohtade arendamine.
7. Faarvaatrite ja akvatooriumite pidev puhastamine ja süvendamine.
8. Traditsioonilise rannapüügi ja kalurikülade eluolu säilitamise toetamine.
9. Kiire internet hajaasustuse piirkondades. N.ö viimase miili projekti lõpule viimine.
10. Miinuse plussiks pööramine: Matsalu rahvuspargi kui mahepiirkonna turundamine.
11. Miinuse plussiks pööramine: pilliroo ja muda väärindamise ettevõtlusprojektide toetamine.

Planeeritud tegevused vt „Lisa. Haapsalu linna arengukava tegevuskava“

ARENGUKAVA MÕÕDIKUD JA SEIRE

VISIOON

- Elanike arv (kasv/kahanemine linnapiirkonnas/maapiirkonnas/kokku)
- Elanike tervena elatud aastad (kasv/kahanemine)
- Elanike rahulolu (küsitlus, uuring vms)

1. VALITSEMININE

- Arendatud e-teenuste arv
- Koolitatud linnavalitsuse ja allasutuste spetsialistide/töötajate arv
- Vabatahtlike organisatsioonide toetatud taristu/tegevuste arv, toetus (EUR)
- Loodud turvasüsteemide arv, maksumus (EUR)
- Naabrivalve piirkondade arv, ala suurus (% linnas, % küladest)
- Liiklusohutlike alade, ristmike vms kohtade arv, liiklusõnnetuste koht/ohvrite arv, võrdlus Eesti keskmisega
- Päästesündmuste koht/arv, ohvrite arv, võrdlus Eesti keskmisega

2. HARIDUS

- Lasteaia/hoiu laste arv (kasv/kahanemine)
- Lasteaia/hoiu kohtade arv võrreldes perioodi algusega
- Lasteaiaõpetajate palga kasv võrreldes perioodi algusega
- Korrastatud rühmaruumide ja õueatraksioonide arv
- Õpilaste arv (kasv/kahanemine) võrreldes perioodi algusega
- Kaasajastatud koolikeskkonnaga õppekohtade arv koolides võrreldes perioodi algusega
- Koolide või klassikomplektide arv, millised on liitunud ettevõtlust ärgitavate programmidega, nagu Ettevõtlik Kool vms
- Programmeerimise õppekava rakendanud klassikomplektide arv
- Riigieksamite tulemused, keskmise punktisumma võrdlus Eesti keskmisega, gümnaasiumites/kõrgkoolides õpinguid jätkavate õpilaste arv
- Õpingute katkestajate osakaal põhikooli astujatest
- Lasteaias ja koolides psühholoogide ja eripedagoogide poolt nõustatud laste/perede arv
- Õpetajate vanuseline koosseis, võrdlus perioodi algusega
- Kvalifitseeritud õpetajate arv, võrdlus perioodi algusega
- Noorte (uute) koolidesse tööle asunud õpetajate arv
- Reaalainete õpetajate (uute) koolidesse tööle asunud õpetajate arv
- Erialaspetsialistidega tagatus lasteaedades ja koolides võrreldes perioodi algusega
- Arendatud tugiteenuste arv, kasusaajate arv
- Ülelinnaliste õpilasprojektide ja -ürituste arv
- Huvikoolides ja -keskustes osalejate ja pakutavate huvialade arv (kasv/kahanemine) võrreldes perioodi algusega
- Noorsootöö kvaliteedi hindamine (noorsootöö teenuste arv, noorte osalus)
- Noortele suunatud aktiivtegevuste (skatepark, jõulinnakud, palli- ja mänguväljakud jm) võimaluste mitmekesistamise arv, maksumus
- Järelevalve juhtumite arv, juhtumipõhine analüüs
- Riiklikud, ERF, EIS, RTK jms toetused KOV-ile (EUR), võrdlus perioodi algusega

3. KULTUUR, SPORT, TURISM JA KOGUKONNATÖÖ

- Täiskasvanute huvi- ja sporditegevuse võimaluste arv
 - Huvitegevusega tegelevate täiskasvanute arv
 - Kultuuriürituste arv/osalejate arv, maksumus, võrdlus perioodi algusega
 - Linna poolt korraldatud kultuuriürituste (sh madalhooaja) arv/osalejate arv/maksumus
 - Linna poolt toetatud kultuuriürituste arv/maksumus, võrdlus perioodi algusega
 - Korrastatud kultuuriobjektide arv/maksumus, võrdlus perioodi algusega
 - Järelevalve juhtumite arv
 - Arendatud kogukonna- vms teenuste arv/maksumus, võrdlus perioodi algusega
 - Riiklikud, EIS jms toetused KOV-ile (EUR), võrdlus perioodi algusega
4. SOTSIAALNE KAITSE JA TERVISHOID
- Sotsiaaltoetuste taotlejate/saajate arv, maksumus, võrdlus perioodi algusega
 - Sotsiaalteenuste kasutajate arv, võrdlus perioodi algusega
 - Lastekaitse ja laste hoolekandeteenuste kasutajate arv, võrdlus perioodi algusega
 - Vägivallajuhtumite/ohvrite arv (kasv/kahanemine)
 - Täiskasvanute, noorte ja pensioniealiste hõivatus tööturul; osakaal KOV-is, maakonnas, võrdlus perioodi algusega
 - Töötute osakaal KOV-is, maakonnas, Eestis keskmisena; võrdlus perioodi algusega
 - Palkade võrdlus KOV-is, maakonnas, Eestis keskmisena
 - Arendatud, arendamisel olevate uute sotsiaalteenuste arv
 - Riiklikud, ESF jms toetused KOV-ile (EUR), võrdlus perioodi algusega
 - Terviseedenduslike tegevuste arv, kasusaajate arv
 - Hoolekandekohtade vajadus, arv (kasv/ kahanemine), võrdlus perioodi algusega
 - Elanike arvu, sihtgruppide elanike arvu võrdlus aastate lõikes
 - Sündide/surmade võrdlus aastate lõikes
5. LOODUSKESKKOND
- Arendatud taristuobjektide arv/maksumus (EUR)
 - Riiklikud, EIS jms toetused KOV-ile (EUR), võrdlus perioodi algusega
 - Hooldatud alade pindala (ha), võrdlus perioodi algusega
 - Tervise- ja matkaradade arendamine (km), võrdlus perioodi algusega
 - Riiklikud, EIS jms toetused KOV-ile (EUR), võrdlus perioodi algusega
6. KESKKONNAKAITSE
- Arendatud teenuste arv võrreldes perioodi algusega
 - Arendatud taristuobjektide arv, pikkus (m, km), maksumus (EUR)
 - Hajaasustuse programmist (vesi- ja kanalisatsioon) toetatud majapidamiste arv, kasusaajate arv, maksumus (EUR)
 - Likvideeritud või uue kasutusotstarbe leidnud maastikupilti risustavate ja ohtlike ehitiste arv/maksumus (EUR)
 - Järelevalvemenetluste arv
 - Riiklikud, EIS, KIK jms toetused KOV-ile (EUR), võrdlus perioodi algusega
7. TEHISKESKKOND
- Ehitatud ja rekonstrueeritud teede, tänavate, kõnniteede, kergliiklusteede arv, pikkus (m, km), maksumus (EUR)
 - Ehitatud ja rekonstrueeritud taristuobjektide (tänavavalgustus, elektriliinid, ühistranspordi taristu vms) arv, pikkus (m, km), maksumus (EUR)

- Hajaasustuse programmist (juurdepääsud ja elektrisüsteemid) toetatud majapidamiste arv, kasusaajate arv, maksumus (EUR)
 - Ehitatud/rekonstrueeritud üürikorterite ja sotsiaalkorterite arv
 - Rekonstrueeritud, ehitatud ehitiste/rajatiste, muinsuskaitseobjektide arv, maksumus (EUR)
 - Riiklikud, EIS, KIK, RTK jms toetused KOV-ile (EUR), võrdlus perioodi algusega
8. ETTEVÕTLUSKESKKOND
- Arendatud, arendamisel tööstusalade arv, kasusaajate arv, ala ulatus (m², ha), teede jm infrastruktuuri objektide trasside pikkus (m), arv
 - Ettevõtjate arv, sh uute ettevõtjate arv, töötajate arv tööstusaladel, võrdlus perioodi algusega
 - KOV toetused ettevõtluse arendamiseks (EUR), toetatud valdkonnad, ettevõtjate arv
 - Riiklikud, EIS, KIK; RTK jms toetused KOV-ile (EUR), ettevõtjatele, sh vähese tähtsusega riigiabi, võrdlus perioodi algusega

Haapsalu linna arengukava seiret teostab linnavalitsus vastavalt Haapsalu Linnavalitsuse 11.04.2018. a määruse nr 7 „Arengukava koostamise kord“ §-le 12 Arengukava ülevaatamine, muutmine ja täitmise jälgimine.

Struktuuriüksuste juhid ja hallatavate asutuste juhid esitavad iga aasta 1. märtsiks linnavalitsusele oma valdkonna põhiselt andmed linna arengukava arengueesmärkide täitmise ja tegevuste läbiviimise kohta. Ülevaade arengukavas ettenähtud eesmärkide täitmisest koostatakse eelneva kalendriaasta kohta ja esitatakse linna majandusaasta aruandes.

KOOSTÖÖPARTNERID

- Peamised koostööpartnerid Haapsalu linna arengukava elluviimisel on:
- Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA (EIS)
- Eesti Punase Risti Läänemaa Selts
- Haapsalu Hoolekandekeskus SA
- Haapsalu Kunstikool
- Haapsalu Kutsehariduskeskus
- Haapsalu Linna Algkool
- Haapsalu Linnahooldus OÜ
- Haapsalu Linnamajanduse AS
- Haapsalu Linna Spordibaasid OÜ
- Haapsalu linnas tegutsevad MTÜ-d, külaseltsid, seltsingud
- Haapsalu Muusikakool
- Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus SA
- Haapsalu Noorte Huvikeskus
- Haapsalu Põhikool
- Haapsalu Sotsiaalmaja
- Haapsalu Spordikool
- Haapsalu Veevärk AS
- Kaitseliit
- Keskkonnaamet
- Keskkonnainvesteeringute Keskus SA
- Kodukant Läänemaa MTÜ
- Läänemaa Haigla SA
- Läänemaa Rannakalanduse Selts MTÜ
- Läänemaa SA
- Läänemaa Naiste Tugikeskus
- Läänemaa Puuetega Inimeste Koda
- Läänemaa Suurperede Liit
- Läänemaa Toidupank
- Lääne Raudtee AS
- Maakonnaleht Lääne Elu
- Naaberomavalitsused (Lääne-Nigula vald, Vormsi vald)
- Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni amet
- Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)
- Riigi Tugiteenuste Keskus (RTK)
- Ridala Põhikool
- Keskkonnainvesteeringute Keskus SA
- Terviseedenduse ja Rehabilitatsiooni Kompetentsikeskus
- TLÜ Haapsalu Kolledž
- Uuemõisa Lasteaed-Algkool

KASUTATUD KIRJANDUS JA MATERJALID

1. KOV rahvastikupotentsiaal 2040, Statistikaamet.
2. Üleriigiline planeering 2030+, Vabariigi Valitsus, 2012.
3. Ridala valla üldplaneering, Ridala Vallavalitsus, 2010.
4. Haapsalu linna üldplaneering, Haapsalu Linnavalitsus, 2006.
5. Eesti Püsimetsaühistu www.pysimetsayhistu.ee
6. Haridus- ja Teadusministeerium <https://www.mkm.ee/et>
7. Keskkonnaregister <http://register.keskkonnainfo.ee/>
8. Keskkonnaministeerium <https://www.envir.ee/et>
9. Kultuuriministeerium <http://www.kul.ee/et>
10. Läänemaa metsaühistu <http://www.lmy.ee/>
11. Maa-amet www.maaamet.ee
12. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium <https://www.mkm.ee/et>
13. Muinsuskaitseamet <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et>
14. Naabrivalve <http://www.naabrivalve.ee/>
15. Rahandusministeerium <https://www.rahandusministeerium.ee/et>
16. Rahvastikuregister <https://www.siseministeerium.ee>
17. Riigimetsa Majandamise Keskus <https://rmk.ee/et>
18. Siseministeerium <https://www.siseministeerium.ee/>
19. Sotsiaalministeerium <http://www.sm.ee/et>
20. Statistikaamet www.stat.ee
21. Haapsalu linna üldplaneering 2030+
22. Läänemaa Kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2023-2030+
23. Maakonna arengustrateegia 2035+
24. Läänemaa kohalike omavalitsuste kliima- ja energiakava 2030
25. Läänemaa omavalitsuste ühine jäätmekava 2022-2026
26. Läänemaa terviseprofili tegevuskava aastateks 2024-2027

Lisa. HAAPSALU LINNA ARENGUKAVA TEGEVUSKAVA